

Tvůrčí život

ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ

ročník 6 / 2017

číslo 1

Být majákem
naděje

„Jak bych mohl
přestat zpívat?“

Naděje je základ
radosti

Fakta, pravda
a nejistota

Různorodá
povaha
britského
unitářství

Unitářská
akademie

Sdílení světla

Obec unitářů
v Plzni

Maják naděje

Unitářství v postmoderní době

Slovo naděje bývá skloňováno ve všech pádech, patří neodmyslitelně do naší běžné slovní zásoby. A patří neodmyslitelně také do života každého člověka, protože jaký by to byl život, kdyby nebyla naděje? Potřebujeme ji mít ve svém životě všichni. Naděje protkává naše dny natolik, že ji někdy již bereme jako samozřejmost, nevidíme ji krčit se v koutku, neuvědomujeme si, že je nám průvodcem i v těch nejtěžších chvílích; že trpělivě čeká, až nám dojde dech nebo se dotkneme dna, a pak se nám připomene. Odkud se však naděje bere, kde jsou její kořeny? A když se jí nedostává, kde ji najít? To jsou důležité otázky!

Toto číslo Tvůrčího života Vám nabízí širší perspektivu pohledu. A to tím spíš, že se do něj zapojili autoři z více zemí. Oslovil jsem několik osobností unitářského světa, které jsem v různých etapách života osobně poznal, vážím si jich a vím o nich, že neměli život zrovna růžový – a že v nich i proto téma naděje hluboce rezonuje. Blok věnovaný naději uzavírají fotografie Veroniky Šrek Bromové, které nám připomenou význam naděje v mimoslovní rovině.

Vyjádření od různých osobností by mohlo být samozřejmě mnohem víc, a v první řadě bych se mohl zeptat zrovna Vás, milí čtenáři. Protože i Vy jste dozajista v nejrůznějších dobách svého života řešili problémy, které byly tak či onak spjaté s tématem naděje. Tak snad Vám články tohoto čísla Tvůrčího života dodají inspiraci!

V druhé tematické části časopisu je pojednáváno o unitářství v postmoderní době. Prostor jsem nabídl Alanovi Rustonovi, jehož texty znám už od 80. let minulého století a vím o něm, že dokáže jak se říká trefit hřebík na hlavičku. Když jsem si tehdy coby duchovenský elév zoufal ohledně tématu unitářské identity a nemohl najít nic myšlenkově dost koherentního, co by ji dokázalo uspokojivě postihnout, ve sbornících Miloše Mikoty, duchovního brněnské obce, jsem objevil překlady textů právě Alana Rustona. Doslova mi otevřel oči (a vlastně i dveře, dá se říct), a tak ho teď s potěšením a nadějí znovu uvádím do našeho prostředí.

Druhý text této části pro nás připravil John Midgley. Tohoto duchovního budou dobře znát unitáři, kteří jsou v našich členských řadách delší dobu; naposledy pro nás pořádal kurz laického vzdělávání v roce 2006. Jeho text nabízí rozhlédnutí po tradici britského unitářství, které rozhodně patří k nejbohatším, co se týče rozmanitosti proudů v něm obsažených.

Přeji vám dobré počtení a hlavně moudré rozmýšlení.

Petr Samojský

OBSAH

1 Editorial

3 ŽIVÉ TÉMA: MAJÁK NADĚJE

3 Být majákem naděje (*Petr Samojský*)

9 „Jak bych mohl přestat zpívat?“ (*Marlin Lavanhar*)

14 Naděje je základ radosti (*Kinga Réka Székelyová*)

17 Majáky naděje (*Mary McKenna*)

19 Světlo naděje (*David M. Horst*)

20 Naděje vířící (*Veronika Šrek Bromová*)

26 STUDIE, ZAMYŠLENÍ: UNITÁŘSTVÍ V POSTMODERNÍ DOBĚ

26 Fakta, pravda a nejistota (*Alan Ruston*)

29 Různorodá povaha britského unitářství (*John Midgley*)

33 KALEIDOSKOP

33 Unitářská akademie (*Kristýna Ledererová Kolajová*)

37 DUCHOVNÍ ROZHLÉDNUTÍ

37 Sdílení světla (*Jarmila Plotěná*)

40 ČESKÉ UNITÁŘSKÉ OBCE A SKUPINY

40 Obec unitářů v Plzni (*rozhovor s předsedou Radovanem Lovčím*)

46 DĚTSKÉ STRÁNKY

46 Maják naděje (*Milena Hosenseidlová*)

47 SLOVO ZÁVĚREM

47 Vír času (*Ashley Hills*)

Být majákem naděje

Petr Samojký

Majáky stojí v místech, kde jsou lodě ohroženy zrádnou mělčinou, častými mlhami nebo temnotou, zkrátka tam, kde bezpečná cesta není zřetelná. Maják se tyčí vždy dobře viditelný, na jeho špičce svítí silná lampa, jejíž svit je koncentrován a odrážen zrcadlem do dálky.

Lidský život je tak trochu podobný moři. Hladina je tvořena vlnami a podle síly větru je občas jen lehce zčeřená, jindy po ní běží vlna za vlnou a někdy přijde bouře. Ale ve všech případech platí, že plavba v dohledu majáků je bezpečnější. Pokud se na své lodi ocitnete ve tmě a k tomu třeba ještě v bouři a žádný maják vám neukáže cestu, můžete se snadno ztratit a dopadnout nedobře.

Jsou lidé, kteří nám jsou takovým majákem vprostřed oceánu života. Slouží nám, vědomě nebo aniž to tuší, jako průvodci, rádci, inspirátoři. Jsou naší pomocí, ochranou, vedou nás z temnot, když se v nich naše cesta ztrácí. Ale ještě důležitější věc je, že my všichni, každý z nás, bychom se měli snažit také být takovým majákem, zdrojem světla, zdrojem naděje. Na první dojem se nezdá, že by se něco takového dalo cvičit, že by se na tom dalo pracovat. Někoho vidíme, jak září, a říkáme si, že má dar od pánaboha, že to světlo má prostě v sobě jaksi samozřejmě. Ale tím sami sebe klameme, protože každý má možnost takové světlo v sobě rozžehnout, posílit a vyzařovat. Každý trochu jinak, jiným směrem, ale každý to světlo máme,

protože každý z nás žije – a život je přece základ tohoto světla.

A tak je jen na nás, jak se k tomu dokážeme postavit. Jak moc se cítíme za své světlo odpovědní, za jeho posilování a vyzařování. Kdykoliv se nad sebou kriticky, v pokoře a upřímnosti zamyslíme, světlo roste. Roste, kdykoliv se snažíme být lepším člověkem, překonat svou lenost, pohodlnost, kdykoliv se snažíme překonat své limity, kdykoliv podáme ruku někomu, kdo po ní tápe. Je tolik možností, jak světlo v nás zvětšovat!

Když je v sobě máme, jsme jako maják. Kolem nás může být hluboká tma, ale máme-li v sobě světlo, prozáříme ji. A každé lodi, která by hledala cestu, dokážeme pomoci zorientovat se.

Ať už však máš v sobě probuzeného světla jakékoliv množství, pamatuj, že se stává opravdovým, pouze když z tebe vychází ven, když je sdílené. I málo, co máš, můžeš sdílet, a čím víc světla máš, tím více ho můžeš dát. Proč by si měl maják držet světlo pro sebe? Byl by to zvláštní maják! Vždyť jeho podstatou je šířit světlo – a nelze něco podobného říct i o člověku?

Zajímavá věc v tomto ohledu je, že ať světla rozdáme jakékoliv množství, naše vlastní se neumenší, náš zdroj nikterak neutrpí. Jak to říká jedno Buddhovo přísloví: „Tisíce svící mohou být zapáleny od jediné svíčky a život té svíčky se nezkrátí. Šťěstí se nikdy neumenší, když je sdíleno.“¹ To samé se dá říct o naději. Je to

„Lidský život je tak trochu podobný moři. Hladina je tvořena vlnami a podle síly větru je hladina tu jen lehce zčeřená, jindy po ní běží vlna za vlnou a někdy přijde bouře. Ale ve všech případech platí, že plavba v dohledu majáků je bezpečnější.“

(Foto Wing-Chi Poon, 2007, z: www.commonswikimedia.org/wiki/File:Veils_of_Water_as_Two_Breaking_Wavefronts_Meet.jpg.)

¹ Původ tohoto přísloví lze nalézt pravděpodobně v textu Sutra of 42 Sections, 10. *The Buddha said, "Those who rejoice in seeing others observe the Way will obtain great blessing." A Sramana asked the Buddha, "Would this blessing be destroyed?" The Buddha replied, "It is like a lighted torch whose flame can be distributed to ever so many other torches which people may bring along; and therewith they will cook food and dispel darkness, while the original torch itself remains burning ever the same. It is even so with the bliss of the Way."*

Jedno Buddhovo přísloví říká: „Tisíce svící mohou být zapáleny od jediné svíčky a život té svíčky se nezkrátí. Štěstí se nikdy neumenší, když je sdíleno.“ (Foto z: www.commonswikimedia.org/wiki/File:Many_more_people_are_lighting_their_candles_at_the_Naga_Metropolitan_Cathedral.jpg?uselang=cs.)

zkrátka o způsobu života, který žijeme, o našich hodnotách a preferencích. A není snad právě naděje světlem majáku, o kterém byla dosud řeč? Cožpak není maják svým způsobem ztělesněním naděje, nereprezentuje ji svým prozařováním temnot?

Jak důležité je pro nás mít maják nablízku? Jen vzpomeňte, jaké to je, když někdy maják naděje poblíž není... Stalo se to nejspíš každému z nás, že jsme v sobě naději prostě nenašli, že se nám zbortil nějaký důležitý životní sen. Třeba vás opustil někdo velmi blízký, někdo, koho jste milovali. Nebo jste ztratili práci či nějakou skvělou příležitost... Bylo by možné jmenovat mnoho takových situací. V té době jste možná v sobě neměli naději, protože bylo jasné, že to, co bylo pevnou částí vašeho života, je pryč, a věděli jste, že už věci nebudou jako dříve. V takové chvíli bylo těžké zahlédnout maják v tmách.

Když zmizí naděje, srdci člověka je zima. V tu chvíli se ztratí smysl všeho, co se kolem děje, v tu chvíli není pro co žít. Život bez naděje je vpravdě slzavým údolím, kterým se člověk plouží jako pouští, aniž ví proč. Život bez naděje je prázdný, temný, bez účelu a smyslu.

Naděje je zvláštní věc. Je to naprosto běžné slovo v naší slovní zásobě a zpravidla se nad jejím významem hlouběji nezamýšlíme. Bereme ji jako nezbytnou, leč všední část našeho života, podobně jako dýchání nebo potravu. Když nebudeme mít co jíst, zahyneme. Bez naděje zahyneme rovněž, i když to možná bude trvat déle...

Člověk v životě neví dne ani hodiny. Dnes žiješ spokojeně a šťastně, rodina tě obklopuje, přátelé jsou s tebou, práce je skvělá – a zítra může být vše v troskách. Člověk nikdy neví, kdy přijde třeba o všechno, co má. Ano, stává se to,

v životě kohokoliv z nás mohou přijít kritické chvíle, kdy jako by člověka sám Vesmír přitlačil ke zdi, všechno důležité mu vzal a postavil jej před tu nejtěžší otázku ze všech – proč žiješ? Máš sílu žít? Co pak? Co dělat v takové chvíli, kdy srdci člověka je zima, kdy žádný maják naděje v dálce není vidět?

Co je vlastně naděje? Mít naději znamená toužit po něčem, o čem věřím, že se může stát. Naděje je víra, že se stane to, po čem toužím. Naděje je zpravidla k něčemu vztažená, ať je to věc, člověk, zvíře, květina nebo určitá kvalita, vztah, způsob chování, způsob bytí. Mohu mít například naději, že můj přítel přestane kouřit, že můj kaktus rozkvetne, že moje dítě dostane jedničku z diktátu, že sousedovi chcípne kráva, že se vyřeší krize v Sýrii a izraelsko-palestinský konflikt, že lidé ve světě začnou mít hlubší zájem o duchovní hodnoty. Každý má svobodu

mít své naděje, toužit po věcech dle svého založení a rozhledu.

Zaměříme-li se na to, jak se na otázku naděje dívá klasická filozofie, budeme možná překvapeni jejím skepticismem. Filozofie klasifikuje naději jako vášeň, považuje ji za překážku racionálního života. Aristoteles přirovnává člověka, který žije své naděje, k nezralému chlapci či dívce, jež se dívají na život s velmi nerealistickým a naivním očekáváním. Podíváte-li se do slovníků filozofie, odkaz na naději v nich najdete jen málokdy.

V náboženství je naděje naopak ústředním motivem, vnímaná buď negativně, nebo pozitivně. Básníci indických véd ji řadí mezi neřesti a zla, protože je spojená s touhou a iluzí. V dobách řecké a římské kultury byla naděje spojena s očekáváním dobra nebo zla. Pro Hebrejce byly všechny naděje odvozené od naděje ústřední a jí byly podřízené, tedy Naději Izraele, Bohu.

„Co dělat v takové chvíli, kdy srdci člověka je zima, kdy žádný maják naděje v dálce není vidět? Podstatné je, zda ústředním motivem a základem vašeho života je metafyzická naděje, tedy naděje transcendentní povahy, naděje týkající se rozměru, který přesahuje lidský život.“ (Foto Petritap, 2009, z: www.commonswikimedia.org/wiki/File:Snowman_on_frozen_lake.jpg?uselang=cs.)

„Požehnan bud' muž, který doufá v Hospodina, který důvěřuje Hospodinu,“ říká Jeremiáš, protože „Bůh je naděje Izraele, jeho spasitel v čase soužení.“²

Zcela dominantní se stává naděje v křesťanství, které je na ní založeno. Je to naděje na sjednocení s Kristem-Bohem, skrze jeho tělo a krev, je to naděje na dosažení věčné spásy a je to naděje na odpuštění hříchů a vykoupení z útrpného osudu v lidském těle.

Mít naději náboženskou, duchovní, je důležitá věc. Nezáleží ani tak na tom, jestli za základ své víry označujete Boha, Hospodina, Krista, Buddhovu Nirvánu, Kosmické vědomí nebo věčnou Pravdu. Podstatné je, zda ústředním motivem a základem vašeho života je metafyzická naděje, tedy naděje transcendentní povahy, naděje týkající se rozměru, který přesahuje lidský život.

V naší zemi se děje nemalý počet sebevražd. Sebevraždu zpravidla volí jako řešení lidé, kteří nemají naději, kterým se zbortil životní sen, kterým zemřel někdo velmi blízký, někdo, koho milovali. Když zmizí naděje, srdci člověka je zima a v tu chvíli se ztratí smysl všeho, co se kolem děje, v tu chvíli není pro co žít. Víte, jaké to je, když srdci člověka je zima? To se těm lidem stalo. Volili sebevraždu, dobrovolně se vzdali svého života. Neměli už naději, ta se jim zbortila, byla jim vzata, rozplynula se, zmizela.

Naději, která by v takové chvíli vyšla na povrch, zviditelnila se a zastoupila tu naději, která zmizela v nenávratnu, neměli. Neměli duchovní naději, necítili naději transcendentní povahy, naději týkající se rozměru, který přesahuje lidský život, a která proto zaštiťuje jakékoliv pozemské strasti. Prostými slovy – neměli víru.

Jistě, třeba do té doby věřili v Boha, ale v onom kritickém okamžiku jim transcendentní rozměr nebyl k dispozici, nebyl jim dostupný, nebyl dost silný, neměli k němu přístup a necítili ho. Proto už neměli pro co dál žít.

Na svých cestách životem jsem se několikrát setkal s lidmi, kteří později volili dobrovolný odchod ze světa, protože krize, které čelili, je zahltila a oni ztratili důvod žít.

A poznal jsem i lidi, kteří na tom byli také tak, ale v krizových momentech se cítili vázání povinnostmi k něčemu nebo k někomu, třeba ke svým dětem, což jim dalo motivaci svět dobrovolně neopustit.

A poznal jsem i lidi, kteří své krizové situace vlastně nebrali tak, jak by je brali druzí lidé – právě proto, že v sobě měli duchovní naději. Nebyli to vůbec žádní náboženští fanatici, naopak často vlastně ani žádné náboženství jako systém nepraktikovali. Přesto si v sobě nesli něco jako naději ve formě životního optimismu, byl v nich duch touhy žít, duch života či jak to nazvat.

Před lety jsem zaslechl báseň českého básníka Josefa Šimona o naději. Nosím ji od té doby v sobě jako perlu, která mi dodává síl, když je mi na srdci zima. Nabízím ji teď i vám.³

naděje chodí zpřima

i když Tě už nikdo neobjímá

a ode zdi ke zdi Tě stále míň zbývá

naděje chodí zpřima

i když Tě zlomili pod lisem v němž se drtí knihy

i když Tě vraždili tak aby tisíckrát zavraždili

naděje chodí zpřima

i když Tě prostě zabili tak jako se pálí obilí

naděje chodí zpřima

i když Tě chtěli změnit v příběh

vyprávěný blbem jenž pase cizí hříbě

naděje chodí zpřima

i když Tě usekli jako prst spravedlivého

jenž ukázal křivého ve lži jeho

naděje chodí zpřima

ač pravda oslepla a lidskost oněměla

a Tobě patří jenom bolest těla

naděje chodí zpřima

i když už jen naděje chodí zpřima

a srdci člověka je zima

naděje chodí zpřima...

2 Jr 17:7; 14:8.

3 Josef Šimon, *Vyvolávač*, Praha: Klub přátel poezie 1988, s. 129.

„Nechť se nám daří spojovat své síly do krásného, teplého, radostného a velkolepého světelného paprsku, a tím prozařovat každou temnou skulinu, každý temný kout. To je totiž způsob, jak nejen v sobě samých udržet světlo naděje, ale jak současně sloužit druhým.“ (Foto Fulvio Spada, 2011, z: [www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Rays_of_light_\(5362988381\).jpg?uselang=cs](http://www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Rays_of_light_(5362988381).jpg?uselang=cs).)

V té básni je vyjádřená myšlenka, která svým způsobem přesahuje tradiční teocentrické pojetí víry, v němž je Bůh chápáný jako osobní bytost nebo osobně se vztahující bytí ve vztahu k člověku – a proto se k němu mohu upnout ve chvílích nouze. Šimon naznačuje, že tato metafyzická naděje může přesáhnout i obvyklou definici naděje jakožto touhy po něčem, po někom – ať je to věc, osoba nebo transcendentno; stav, kdy toužím, a mám tedy naději něco získat. Šimon říká, že vlastně můžeme mít naději jako takovou. Že v sobě můžeme mít ryzí, čistou naději, aniž by se vztahovala k dosažení něčeho, co v daném okamžiku nemáme.

Znáte ten pocit, že v sobě cítíte naději, ale nepodmíněnou, jako je nepodmíněná láska, když milujete, aniž byste pro to měli důvod? Znáte ten pocit naděje, kdy prostě vnímáte jakýsi úžasný pocit čehosi, co vás nekonečně přesahuje, čehosi, co je větší než vaše starosti, potíže, problémy a traumata, ať jsou sebevětší a sebesurovější?

Když v sobě člověk má takovouto nepodmíněnou naději, když v sobě cítí ducha života, nic ho neporazí, nic ho nesrazí na kolena, jakkoliv je k němu třeba život krutý. Ale není jen tak samo sebou takovou naději mít. Je to duchovní kvalita, je to umění života.

Rabíndranáth Thákur říká: „Trvalé lidské štěstí není v tom, že člověk něčeho dosahuje, nýbrž v tom, že se vzdává něčemu, co je větší než on.“⁴ Chtěl bych vás požádat, abyste se nad tímto citátem hlouběji zamysleli právě v souvislosti s nadějí, kterou máte, kterou v sobě cítíte, kterou v sobě vyživujete. Protože to je v životě velmi důležitá věc. Vlastně jedna z nejdůležitějších, protože bez ní život není možný. Co řekneš v té kritické chvíli, kdy jako by tě sám Vesmír přitlačil ke zdi, všechno důležité ti vzal a postavil tě před nejtěžší otázku ze všech – proč žiješ? Máš sílu žít? Budeš mít v tom okamžiku v sobě ryzí, nepodmíněnou naději, která je současně soucítěním i láskou, neboť mezi nimi v podstatě není rozdíl?

Někomu může toto téma o světle naděje připadat jako příliš naléhavé, snad pochmurné. Naléhavé opravdu je. To proto, že mít naději je vlastně otázka života a smrti. Ale označit je za pochmurné bych se bránil, protože naděje je o radosti. To nakonec každý dobře víte, pokud v sobě naději cítíte. A pokud ji necítíte, pak si jen připomeňte, že hluboko ve vás plane světlo života, že věčnost je ve vás a vy jste částí věčnosti. Pokud to opravdu prožijete, pocítíte radost, protože „víra je pták, který cítí světlo a zpívá, když je ještě tma“.⁵

Každý z nás v sobě máme světlo naděje. Je jen otázkou, jak se mu otevíráme a jak mu

umožňujeme, aby nás naplňovalo a z nás se šířilo ven, do okolí. Necht' se nám daří být zdatnými nositeli světla naděje. Necht' se nám daří spojovat své síly do krásného, teplého, radostného a velkolepého světelného paprsku, a tím prozařovat každou temnou skulinu, každý temný kout. Necht' každý z nás je majákem v každé době, a hlavně v době vlády tmy. Naše srdce necht' je jako velké, jasné zrcadlo, kterým do daleka prozáříme i největší tmu.

To je totiž způsob, jak nejen v sobě samých udržet světlo naděje, ale jak současně sloužit druhým. Jak být majákem naděje.

To vše platí nejen pro člověka jako jednotlivce, ale i pro lidská společenství. Když společenství nechce být sebestředné, ale naopak platné druhým, když je schopno koncentrovat a odrážet světlo do temnot, je také majákem. A společenství bude takového úkolu schopno, když dokáže existovat v harmonii, když se dokáže soustředit na opravdové a důležité věci a když se nenechá rozptylovat, mást a drobit. Jen pak bude jako maják koncentrovat své vnitřní světlo a posílat je dál.

Kéž naše společenství je právě takové. Podněcování, posilování a šíření duchovního světla je jedním z důvodů, proč jsme. A tak v prostředí světa, který obsahuje i obrovské moře temnot, budme místem světla. Budme majákem naděje!

4 Rabíndranáth Thákur, *Naplnění života*, Bratislava: Eugenika 1997, s. 137.

5 Rabíndranáth Thákur, *Světlušky*, Bratislava: Eugenika 1998, s. 76.

„Jak bych mohl přestat zpívat?“

Marlin Lavanhar

Marlin Lavanhar je americkým unitářským duchovním, slouží v jednom z největších unitářských sborů na světě, All Souls v Tulse, Oklahoma. Po ukončení bakalářského studia strávil několik let cestováním a návštěvami unitářských sborů ve světě. Na základě svých zkušeností se později rozhodl pro unitářskou duchovenskou službu.

Kdysi dávno, když lidé mívali ještě čas, dřív než se čas stal něčím, co uzavíráme do koleček, která nosíme na zápěstí, byla doba, kdy svět shořel. Na celé planetě nezbylo nic než silná vrstva uhlíků a popela. Jediný, kdo přežil, byl pták

jménem Ekanchu. A Ekanchu létal sem tam a hledal známky života, ale žádné nenacházel.

Ekanchu si myslel, že musí najít zvláštní strom, ten, k němuž chodili svatí muži, šamani společenství, aby svému duchu umožnili vystu-

„V té chvíli ztratil Ekanchu veškerou naději. Zdvihl z onoho místa kus uhlíku a udělal to jediné, co mohl: začal na něj hrát jako na buben. Tloukl do toho uhlíku celou noc, až se nakonec unavil a usnul. Když se ráno probudil, viděl, že z toho kusu uhlíku vyrůstá drobný zelený výhonek, úponek života.“ (Foto Kim Starr, 2004, z: www.commonswikimedia.org/wiki/File:Starr_040813-0161_Pteridium_aquilinum_var._decompositum.jpg?uselang=cs.)

povat do nebe a sestupovat do temnot. Ekanchu věřil, že kdyby ten strom našel, pak možná, možná najde i život.

Nakonec, když mnoho a mnoho dní nic nenačázal, objevil se šejdíř, protože šejdíř samozřejmě nezemře nikdy. A šejdíř Ekanchovi řekl: „až jedno z tvých per spadne na zem, pak na místě, kam dopadne, bude zvláštní strom.“ Zatímco Ekanchu létal a hledal strom, vypadlo mu z křídla brko. A Ekanchu za ním letěl k zemi, na místo, kde se mu zdálo, že skutečně vidí strom. Ale našel tam jen další uhlíky a popel. Šejdíř ho podvedl.

V té chvíli ztratil Ekanchu veškerou naději. Zdvihl z onoho místa kus uhlíku a udělal to jediné, co mohl: začal na něj hrát jako na buben. Tloukl do toho uhlíku celou noc, až se nakonec unavil a usnul. Když se ráno probudil, viděl, že z toho kusu uhlíku vyrůstá drobný zelený výhonek, úponek života. A tento zelený výhonek se stal počátkem znovuzrození světa.

Toto je prastarý příběh z Brazílie. Promlouvá ke mně o tom, co jsem sám zažil, když před dvě-

ma lety zemřela má dcera Sienna. Protože když se to dělo, cítil jsem se spálený, jako by celý můj život byl sežehlý a v troskách. Bylo těžké představit si, že z toho bezduchého popela vyroste něco zeleného a nadějného.

Otázka, na kterou chceme všichni znát odpověď, zní: *Jak se můžeme z těchto sežehlých, vypálených, neživých míst v našem životě dostat na místo, kde je zas možné žít?* Našel jsem jedno vodítko, pocházející z kultury Apačů. V jejich tradici přesouvali lidi, které stihlo utrpení, do středu společenství. Apači mají dodnes přísloví: „Stižený utrpením je svatý.“ Ti, které postihlo utrpení, byli umístěni doprostřed vesnice, a každý pak přicházel a dělil se s nimi o to, co měl. Věřili, že když to dělají, nejenže utěší postižené, ale uzdraví se tím i všichni ve vesnici. Každý den přicházeli lidé s jídlem, písněmi, zprávami a dary. A tím bylo ozdravováno celé společenství a každý člověk v něm.

Právě to pro mne, moji ženu Anitru a našeho syna Eliase udělal náš sbor. Svým vlastním

V tradici některých severoamerických indiánů přesouvali lidi, které stihlo utrpení, do středu společenství, a každý pak přicházel a dělil se s nimi o to, co měl. Věřili, že když to dělají, nejenže utěší postižené, ale uzdraví se tím i všichni ve vesnici.“ (Foto 1902, z: www.commonswikimedia.org/wiki/Category:Photographs_of_the_Indigenous_peoples_of_North_America?uselang=cs.jpg.)

Vedran Smailović ve zničené budově Národní knihovny, Sarajevo. (Foto Mikhail Evstafiev, 1992, z: www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Evstafiev-bosnia-cello.jpg.)

způsobem nás posadili do středu společnosti a obklopili láskou a dary písní a krásy a jídlem a objetím a slzami. Pokaždé, když toto pro někoho děláme, pocítujeme uzdravení i my. Během posledních dvou let se společnost našeho sboru stalo důvěrnější a opravdovější. A v nemalé míře i díky tomu, jak reagovalo, když zemřela Sienna.

Náš sbor se jako společenství sblížil. Když se staral o duchovního a jeho rodinu, zdálo se, jako by se neviditelná vlákna lásky, která spojují naše srdce, stala na okamžik viditelnými. Apači měli pravdu, stižení neštěstím jsou svatí. A když je dáváme do středu svého společenství, uzdravuje to všechny.

Samozřejmě, písně a hudba jsou podstatnou částí apacké tradice, stejně jako představují velkou část našeho společného života ve sboru. Ve společenství ovšem sdílíme i něco víc, ztráty a tragédie druhých.

Jednou věcí, která dělá událost tragickou, je, že neexistuje nic a nikdo, kdo by ji mohl napravit – právě to z ní dělá tragédii. Tragické událos-

ti jsou nenapravitelné ze své podstaty. Takže co pro sebe můžeme navzájem skutečně udělat, je protkat a obetkat tragédií krásou. A tím ji děláme snesitelnější, pak se dá přežít, pak lze jít dál. Jako zruční tkalci protkáváme tragédii písněmi.

Je zajímavé, že kořen slova tragédie v sobě zahrnuje slovo píseň. Z řeckého *tragoidia* se k nám dostalo *oidia* – ve významu ódy či písně. Podobně jako v příběhu o Ekanchovi, když se všechno zdálo být zničeno, zbývalo už jen bušit do kusu uhlíku jako do bubnu. Jediné, co mohl dělat, byla hudba. A ráno z toho bezduchého uhlíku vypučel výhonek naděje.

Písně jsou slyšitelnou podobou naděje. Možná jste si všimli, že když cítíte zoufalství, nemůžete skoro vůbec zpívat. Několik dnů poté, co mi zemřela dcera, jsem se zúčastnil bohoslužby v kapli. Nikdy nezapomenu, jak jsem se pokoušel zpívat ty krásné zpěvy, ale nemohl jsem nabrat dech. Ale to, jak za mě a kolem mě zpívali ostatní, mi pomáhalo pokračovat.

Když to říkám, vzpomínám si na Vedrana Smailoviće. Možná si pamatujete, o koho jde:

Proslavil se jako „sarajevský violoncellista“. Během války v Bosně počátkem 90. let hrál každé odpoledne uprostřed města na cello. Kolem něj skutečně doslova vybuchovaly do všech stran bomby, byl obklopený chaosem a troskami a jediné, čím na to mohl reagovat, byla hudba. Donesl si doprostřed náměstí židli a cello, doprostřed nesmyslné smrti a zkázy, a vzdoroval tomu hudbou.

Jak se praví v písni, vzdor všemu, „jak bychom mohli přestat zpívat?“, navzdory válce a smrti, navzdory zkáze Dvojčat a života, jak jsme ho znali, je jedinou smysluplnou odpovědí tvořit krásu.

Jednou v létě jsem měl to potěšení, že jsem mohl strávit nějakou dobu s buddhistickým učitelem Jackem Kornfieldem, který za tragických okolností ztratil dobrého přítele. V jednu chvíli nám ukázal starý suchý list palmy, který u sebe nosí a který dostal od jednoho buddhistického mistra. Když se onen mistr kdysi, kolem roku 1890, zaučoval v Thajsku, neměli mniši papíry ani tužky. Aby se naučili sútrám, buddhistickým spisům zpívaným jako písně, vzali špičatou hůlku a vyryli jí slova do palmového listu, aniž by jej roztrhli nebo polámali. V téhle fázi není vidět slova, jak byla napsána, ale je znát, že na listu něco je. Pak vzali popel a uhlíky a vetřeli je do prasklin na listu a píseň byla najednou viditelná.

Když vzájemně sdílíme žal, je to jako bychom vtírali uhlíky do prasklin ve svých duších. A když jsme pozorní, můžeme si všimnout, jak se začíná objevovat píseň. Každý člověk se narodí s nějakou písní, snem, s dary, které může nabídnout světu. A právě tomu učíme unitářské děti. Neříkáme jim, že se narodily jako hříšníci, kteří potřebují kosmickou spásu. Říkáme jim, že se narodily něčím obdařeny a že náboženským úkolem každého člověka je objevit a uskutečnit své dary, a pak je vrátit pro společné dobro světa.

Každý z nás se narodil se snem, který má v sobě a který chce být prožit. S písní, která je jedinečná, jen naše vlastní. S písní, kterou svět potřebuje slyšet. V životě je však mnoho věcí, které mohou rozvíjení našich darů zablokovat, nebo nám vzít dech, který potřebujeme, abychom mohli píseň zazpívat. Někdy tyto bloky, na něž narážíme, pocházejí z výchovy, vzdělá-

vacích systémů, náboženství či vlivu naší kultury, z tragédií, které prožíváme, či závislostí, které si pěstujeme. Je mnoho věcí, které mohou zablokovat vývoj nebo naši skutečnou povahu a skutečného génia. Ale smyslem společenství je pomoci géniovi a darům uvnitř každého dítěte a každého člověka dostat se ven.

Unitářské společenství je zde proto, aby každému pomáhalo uskutečňovat jeho nejvyšší poslání. Sbor či obec jsou tu proto, aby nám pomáhaly objevovat, kde se dary naší duše protínají s potřebami světa. Když objevujeme tato místa protínání a spojení, objevujeme své životní poslání.

Můj sbor mi v tom znovu a znovu pomáhá. Smrt mojí dcery Sienny mohla vést ke smrti snu, který ve mně žije. Mohla vést k rozpadu mé duchovenské práce, mého manželství i mého světa. Ale naštěstí jsem měl svůj sbor. A i když jsem byl placený za to, abych tam byl pro jeho členy a jejich rodiny, potřeboval jsem, aby tam byli oni pro mne a moji rodinu. A oni to udělali.

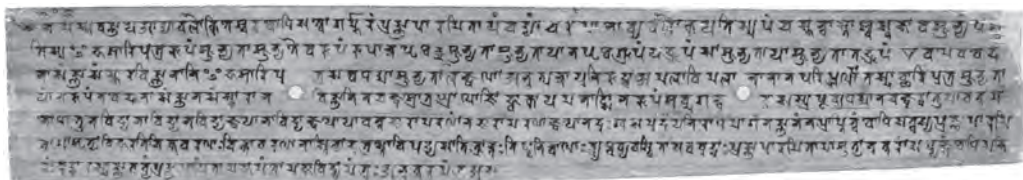
Na nějakou dobu mi žal vzal dech a nebylo jisté, jestli se mi ještě vrátí. Ale to, že jsem plul na voru lidské lásky a soucitu, mne chránilo před utopením.

Ztráta dítěte je jednou z nejničivějších zkušeností, jakou si lze vůbec představit. Když zemře někdo, komu zbývalo ještě tolik života a mohl toho ještě tolik dát, je to opravdu tragické. Když je to vaše dítě, udělali byste cokoli, abyste mohli být mít mrtví místo něho. Děti mají být vaším odkazem. Ale když zemrou dříve než vy, stáváte se *vy jejich* odkazem. To znamená, že když jejich smrt způsobí konec snů jejich rodičů, přispěl jejich život k tragickému odkazu.

Věděl jsem, že kdyby smrt mojí dcery vedla ke konci mého duchovenského působení, mého manželství nebo mého smyslu pro poslání, pak by její požehnaný dětský život po sobě zanechal zkázu. A že pokud bude možné, abych se uzdravil a stal lepším duchovním, lepším manželem, lepším otcem a člověkem, pak její život a nakonec i smrt mohly zanechat přece jen cenný odkaz.

A tato myšlenka mi dávala sílu a odhodlání projít utrpením.

Dal bych teď všechno za to, aby Sienna byla zpátky. Ale tak to bohužel nefunguje. A já ne-

„Naším nejvyšším posláním je objevovat a rozdávat jedinečné dary, které v sobě má každý z nás. V dobách, kdy před sebou všichni můžeme vidět nekonečné hromady uhlíků a popela, jsme tady, abychom si vzájemně vtírali popel do prasklin svých duší, dokud se neobjeví píseň.“ Súra srdce na palmovém listu. (Foto z: [www.commonswikimedia.org/wiki/File:Heart_Sutra_on_Palm_Leaves_1_\(TNN_N-8\).jpg?uselang=cs](http://www.commonswikimedia.org/wiki/File:Heart_Sutra_on_Palm_Leaves_1_(TNN_N-8).jpg?uselang=cs).)

mám takovou volbu. Nejsem z těch, kteří si myslí, že se to stalo z nějakého důvodu. A určitě si nemyslím, že zemřela proto, abych se učil a dospěl k většímu soucitu a hloubce. To je prostě špatná teologie. Ale vydobýt z její smrti něco krásného je jediné vykoupení, které mohu najít.

Mám na paměti toto: dary, s nimiž přicházíme na svět, nejsou vlastně dary pro nás. Ve skutečnosti jsou to dary světu a nám jsou pouze svěřené. Jsme tady, v tomto životě, abychom uskutečňovali různé dary a předávali je dále. Protože jsou skrze nás jedinečné, svět o ně přichází, když je nesdílíme. Jsme tady, a proto může zaznít naše jedinečná píseň a může se připojit k chóru lásky a naděje, který svět tak zoufale potřebuje slyšet.

Staré kmenové kultury celého světa dávno pochopily, že každý člověk vstupuje do tohoto života s čímsi zásadním, co může nabídnout svému kmeni. Slyšel jsem vyprávět, že předkové v nebi vědí, co kmen v tom daném okamžiku potřebuje, a proto sešlou na svět určitou duši s určitými dary, které jsou dítěti vrozené. A starší kmenového společenství považují za svůj úkol zajistit, aby bylo každé dítě podporováno v objevování svých vrozených darů. Věří, že na

tom závisí přežití kmene. Věří, že na tom závisí i přežití samotného světa.

Ve společenství jsme proto, abychom vzájemně podporovali své sny. Jsme tady proto, abychom si byli navzájem oněmi staršími i staršími pro děti druhých, tak aby nikdy nevyhaslo světlo našich snů a hodnot. Jsme tady proto, abychom si vzájemně připomínali, že jsme na tento svět přišli předávat posvátný náklad.

A naším nejvyšším posláním je objevovat a rozdávat jedinečné dary, které v sobě má každý z nás. Skutečně na tom závisí přežití světa. A v těch strašlivých dobách, kdy před sebou všichni můžeme vidět nekonečné hromady uhlíků a popela, jsme tady, abychom si vzájemně vtírali popel do prasklin svých duší, dokud se neobjeví píseň.

Věřte mi, vaše láska stačí k tomu, aby jiného člověka udržela nad hladinou v oceánu zoufalství. Požehnáním každého z nás je, že má svůj sbor, svou obec „naděje“. A když vezmete do středu našeho společenství někoho, pro něhož je v dané chvíli těžké pocítit v srdci naději, a budete s ním sdílet, co můžete, budete uzdraveni i vy.

Z pozice toho, kdo ví, vám chci říci – díky.

Vaše láska je požehnáním.

Naděje je základ radosti

Kinga Réka Székelyová

Kinga Réka Székelyová byla ordinována jako jedna z prvních žen v tradici transylvánského unitářství. Pracuje jako vedoucí odboru rozvoje víry a prezidentka Asociace transylvánských unitářských duchovních.

Před nedávnem jsem vedla hluboký rozhovor s jednou z hlavních postav naší komunity, starým mužem, který je osmnáct let upoután na lůžko. „Základem radosti je naděje,“ řekl mi.

(Foto © Lanternworks | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

Před nedávnem jsem vedla hluboký rozhovor s jednou z hlavních postav naší komunity, starým mužem, který je osmnáct let upoután na lůžko a posledních deset roků navíc nevidomý. V hovoru jsme se dotkli více témat, ale jedno nemohu opominout: jak máme my, lidské bytosti, prožívat své životy? Jaký přístup k životu je třeba zaujmout?

Starý muž, Jacob, mně vyprávěl svůj životní příběh. Jeho otec bojoval v první světové válce, a poté strávil mnoho let jako válečný zajatec na Sibiři. Druhé světové války se zúčastnili oba, otec i syn. Otec se poté vrátil domů, ale tentokrát syn strávil na Sibiři čtyři roky. Město, v němž byli rozděleni do různých pracovních táborů,

se jmenuje Novosibirsk. Byla tam krutá zima, řádily nejrůznější nemoci, nebylo jídlo, topení, zkrátka panovaly tam strašné životní podmínky, ale naděje, že se jednou vrátí domů, byla pořád. Když člověk dospíval za tak drsných podmínek, doufal by, že v pozdějším životě bude zdolávat méně obtíží. Ale ne. Stejně jako mnoho dalších lidí v komunistickém teroru byl i on šikanován a několikrát i fyzicky týrán zástupci státní moci. Za celou svou pracovní kariéru se nedočkal ničeho lepšího, žádného pokroku. Nakonec po dlouhém a drsném aktivním životě skončil jako slepý vdovec, upoutaný na lůžko.

Základem radosti je naděje, řekl mi Jacob. Posláním lidské bytosti na Zemi je radovat se

z toho, že je naživu, a bez naděje nelze radosti dosáhnout.

Podle mých teologických názorů je naděje duchovní hodnota, kterou dal Bůh lidem. Rodíme se obdařeni schopností naděje. Tato naděje je určena k radostnému žití. Doufáme, že vše, co nás obklopuje, přírodní i umělé prostředí, v němž žijeme, s námi bude v jemném spojení. Doufáme, že budeme podporováni sítí svých kontaktů, sítí sociální. Naděje je elementární podobou důvěry, která nám říká, že jsme přišli na svět s určitým cílem a tímto cílem je zakoušení radosti. Naděje je jednou z tváří vrozené lásky, která nás provází životem. Milujeme tvory, myšlenky, emoce, prožitky, sny – vše, co nás utěšuje. A na druhou stranu doufáme, že všechny tyto jevy budou naši lásku opětovat, že nás nebudou

zraňovat, že nás nebudou opomíjet. Naděje je utěšující silou, i když se některé z našich nadějí neuskuteční, protože naděje je jako samodobíjecí baterie. Když doufáme, zůstáváme stále naživu, když doufáme, nacházíme útěchu v tom, že si něco přejeme. Falešná naděje podle mého přesvědčení neexistuje, protože samotný proces doufání je procesem ozdravným.

Jako jedinec mám obyčejné naděje. Nevymykají se tomu, co je běžné. Doufám ve zdraví a víru pro sebe a svou rodinu, doufám, že moje děti najdou v životě radost a opravdovou lásku, a konečně doufám ve smír se svými nepřáteli. Jako jedinec jsem součástí mnoha společenství. Patřím ke společenství naší vesnice Homoródszentpéter, patřím k maďarskému národu, ke křesťanskému společenství, patřím ke spole-

„Doufám, že má vesnice poroste; nejen početně, ale i duchovně a v lásce.“
Unitářský kostel ve vesnici Homoródszentpéter.
(Foto Márkó Laci, 2010, z: www.commonswikimedia.org/wiki/File:Homorodszentpeteri_unitarius_templom2.jpg?uselang=cs.)

čenství křesťanských liberálů, patřím ke společenství žen. Tato uskupení určují mé možnosti stejně jako má omezení.

Doufám například, že má vesnice poroste; nejen početně, ale i duchovně a v lásce. V současnosti je nás ve vsi okolo dvou set duší. Čím dál více mladých lidí odchází do ciziny a už se nevrací. Přesto je to pozitivní vývoj, protože v roce 1990 bylo ve vesnici jen sto padesát obyvatel. Cílem je dosáhnout opět tří set dvaceti osob, jako tomu bylo na počátku 20. století. A samozřejmě doufám, že mezi lidmi bude více zodpovědnosti a empatie.

Co se týče maďarského národa, doufám, že se uzdraví jeho rány, že bude důvěřovat svým lidem a bránit je před asimilací. Že se bude více soustředit na vzdělání, napomáhat kreativitě a inovacím, že bude progresivní, ale přátelský k životnímu prostředí.

Pro křesťanství doufám v usmíření. Doufám, že zmizí rozkol mezi východním a západním křesťanstvím, doufám, že mnoho moudrých a velkých duchovních vůdců z různých křesťanských společenství bude nacházet cesty ke smířování a že už nebude docházet k vylučování na základě různých dogmat. Doufám ve stmelování; abychom se všichni, kdo jsme schopni a ochotni následovat Ježíšovo učení podle evangelií, jak biblických, tak těch mimo bibli, mohli vzájemně nazývat Ježíšovými učedníky.

Doufám, že vůdci křesťanských společenství požádají ve jménu křesťanství o odpuštění ty, kteří během dějin po mnoho generací trpěli. Ačkoli my, kdo žijeme v těchto dnech, nejsme zodpovědní za zlé činy spáchané našimi předky, přesto víme, že ony zlé věci, bolestné zkušenosti, nezmizí z generace na generaci, ale jsou nadále přítomné. Doufejme v mír a prosme za odpuštění od domorodých Američanů na obou částech onoho kontinentu, prosme za odpuštění každého, kdo byl pronásledován na základě náboženství.

Co se týče liberálního křesťanství, doufám, že naše náboženská společenství se přestanou chovat jako by byla ztracená ve vesmíru. Doufám, že budeme pevně svědčit tam, kde můžeme obhajovat naše hodnoty, a dále že budeme tolerantní ke všem různým náboženstvím a kulturním normám, za něž se můžeme s našimi

hodnotami postavit. Doufám, že být liberálním věřícím neznamená, že budeme stále jen hledači, že v naší víře nebude nic jistého, stálého, trvalého. Doufám ve zdravou rovnováhu mezi tím být tolerantní a zůstat věrný naší víře. Chci být nezlomná, chci hlásat nezlomného Boha. Stále existují některé specificky lidské postoje k životu, které považuji za základní hodnoty svého žití. Existují však různé kultury a různá náboženství, jejichž základní hodnoty jsou v rozporu s mými. Doufám, že být tolerantní neznamená, že je musím přijmout a vzdát se svých hodnot.

Pro ženy doufám, že můžeme najít útěchu v tom, že jsme ženy. Doufám, že v těch kulturách, v nichž se se ženami stále zachází jako se zbožím, nastane den, kdy se dočkají svých práv a důstojnosti, že budou stejně hodnotné bytosti jako muži. Je mi líto žen, které se nemohou vdát za toho, koho milují, a musí uposlechnout vůli rodičů nebo bratrů. Je mi líto žen, které nemají přístup ke vzdělání, které nesmí veřejně hrát na hudební nástroje, zpívat nebo recitovat básně. Myslím, že touha po změně musí přijít zevnitř a že tyto ženy musejí krok za krokem bojovat o svá práva a musejí začít bojovat proti vlastnímu otci, bratrovi, manželovi či synovi.

Doufám, že ženy žijící ve společnostech západního typu, které mají stejná práva jako muži, si přesto dokáží uvědomit, že být ženou je stejně hodnotnou, ačkoli rozdílnou dimenzí lidské existence. Být ženou podle mého názoru znamená, že Bůh mi dal důvěru jako spolutvůrkyni, že mohu rodit nebo adoptovat děti. Mohu se stát čímkoli, čím chci být, podle svých vloh, schopností, nedostatků, mohu zaujímat všechny role jako muži. To neznamená, že bychom muže nepotřebovaly. Chci zůstat ženou, chci mít úctu k vlohám a motivacím, které mají vyhradně muži.

Doufám, že je to dar od Boha.

Někdy Bůh ví lépe, co doopravdy potřebuji, takže se mi občas nedaří dosáhnout toho, v co doufám. Zatím jsem vždycky zjistila, že to, čeho se mi nepodařilo dosáhnout, vlastně nepotřebuji.

Naděje každému doporučuji. Naděje je energie, naděje je lék, naděje je útěcha, naděje je láska, naděje nám dává radost, pokojnou radost.

Majáky naděje

Mary McKenna

Mary McKenna pracovala řadu let jako sociální pracovnice pro děti a mládež. Dnes je předsedkyní správního sboru St. Mark's Unitarian Church, Edinburgh, Skotsko.

Jednou z výzev, jimž čelí bohatý Západ, je nedostatek naděje a pocit zbytečnosti a zoufalství. Takové stavy zakoušejí někteří lidé žijící ve světě nadbytku. Jejich prázdnota a bolest se dotýká nás všech a zpochybňuje naši víru v budoucnost.

Přes čtyřicet let jsem pracovala s opuštěnými a zneužívanými dětmi. Některé děti jsou z normálního života vyloučené kvůli postižení, jiné proto, že jsou přehlížené, nebo je druzí považují za neschopné. Předpokládali byste, že si tyto děti budou zoufat nad svou budoucností, ale moje zkušenost byla jiná. Houževnatost některých mladých lidí, vyjadřujících naději a odhodlání do budoucna, mne zahanbovala a zároveň inspirovala. Divila jsem se, kde se v nich bere odhodlání, aby obstáli za okolností, které by jiné lidi porazily. Zdá se, že každý z nás má svůj jedinečný zdroj naděje, který nám dodává základní jistotu, s níž můžeme vydržet, i když se všechno kolem rozpadá.

CO JSOU NAŠE MAJÁKY NADĚJE?

Pro náš pocit vlastní hodnoty je zásadní být milován a vnímat, že si zasloužíme být milováni. Vztahy nás obohacují způsobem, který nám nemůže vyvážit žádné materiální bohatství světa: Mít příležitost učit se a vyrůstat uprostřed pečujícího společenství, které nám dodává odvahu pouštět se do nových věcí, umět riskovat a dělat chyby a které je tu pro nás, aby nám pomohlo zpátky na nohy. Mít smysluplný život, být schopný něčeho dosáhnout nebo něco ovlivnit, byť sebemenšího, to v nás potvrzuje pocit smyslu. To všechno může posilovat naši důvěru a naději v budoucnost.

Mám na paměti unitářskou zásadu úcty k jedinečné hodnotě a důstojnosti každého člověka a k jeho svobodě věřit dle svého svědomí. V našem společenství, tvořeném lidmi s různými názory,

máme tu výhodu, že se můžeme inspirovat z mnoha zdrojů, z posvátných spisů, poezie, světa přírody i od spřízněných lidských bytostí.

Na níže uvedeném úryvku z básně Mayi Angelo *A přesto povstanu* (*And Still I Rise*) oceňuji její odhodlání překonat dlouhý útlak svého lidu:

Povstanu

z chatrčí dějinné potupy,

povstanu

z minulosti, zakořeněné v bolesti.

Jsem černý oceán, vlnící se a širý,

vření a vzdouvání je plností

mých přílivů a odlivů.

Nechám za sebou noci hrůzy a děsu,

povstanu

do úsvitu, který je nádherně jasný,

povstanu

přinášejíc dary, které dali moji předkové,

jsem snem a nadějí otroka.

Povstanu.

Povstanu.

Povstanu.

(Maya Angelo: *A přesto povstanu*, 1978)

Přirozený svět nám skýtá naději. Je to jasné ze všeho, od nádherných snímků pořízených v kosmu, z té neposkrvněné modré krásy, i ze složitosti a jemnosti každé jednotlivé sněhové vločky. Když občas propadáme zoufalství a nemůžeme uvěřit, že zase budou zpívat ptáci, možná zapomeneme i na to, že zítra zas vyjde slunce, nebo že se dál bude střídat příliv a odliv. Ale svět jde dál, narcisy vystrkují po zimě hlavičky z promrzlé hlíny a vždycky znovu se vracejí vlaštovky. Roční období se střídají a my se můžeme znovu učit oceňovat přírodu ve vši její podivuhodné, barevné nádheře.

Nedávno jsem viděla v televizi snímek muže zachráněného z troskek Aleppa, jak svírá klec se třemi milovanými pěnkvami. Navzdory chaosu a zkáze kolem se usmíval, protože se mu podařilo ochránit ptáčky, kteří mu můžou dál zpívat. Tento paprsek naděje mě podnítil, abych si připomněla další inspirativní lidi, kteří nám mohou být vzorem v tom, jak prožívají své životy a nepřízeň osudu je více posiluje, než přemáhá.

Malálu Júsuřazajovou střelili příslušníci Tálibánu do hlavy za to, že chodila do školy. Během následujícího léčení se pozoruhodně uzdravila a ve věku šestnácti let dostala pozvání, aby promluvila v OSN. Svou vášeň pro vzdělání shrnula do prostého vysvětlení: *„Jedno dítě, jeden učitel, jedna kniha, jedno pero mohou změnit svět.“* (12. července 2013, OSN.)

Než se Barack Obama stal prezidentem, připomněl v proslovu ke svým stoupencům v Chicagu svůj lid, jeho sílu a zodpovědnost: *„Změna nepřijde, jestliže budeme čekat na někoho jiného, na nějaké jindy. My jsme ti, na které jsme čekali. My jsme ta změna, o kterou usilujeme.“* (8. února 2008.)

Nelson Mandela vzpomínal ve své autobiografii na roky, kdy byl vězněn režimem apartheidu. Nebyl si jistý, co bylo zdrojem jeho optimismu, ale bylo mu jasné, jak je naděje pro jeho život důležitá.

„Jsem v jádru optimista. Nemůžu říci, jestli je to dáno povahou nebo výchovou. K tomu být optimistou patří stát čelem ke slunci a nohama jít pořád dál.“

Bylo mnoho temných chvil, kdy moje víra v lidství byla ve strašném pokušení, ale nemohl jsem se poddávat zoufalství. Taková cesta by vedla k porážce a smrti.“ (Dlouhá cesta ke svobodě, 1994.)

Lepší svět pro příští generaci můžeme vytvořit tím, že budeme své děti vychovávat v lásce a důvěře, podporovat je při hledání smyslu života a respektovat jejich volby. Jako unitáři nabízíme světu inkluzivnější a více respektující přístup k náboženství, formovaný posvátnými písmy a vědou, přírodou a filozofií. Vytváříme partnerství napříč náboženskými, kulturními a politickými rozdíly. Ve světě, který čelí rozkolům a nerovnostem, sdílíme unitářskou víru v naději. Je to jeden z mnoha majáků naděje.

„Ve světě, který čelí rozkolům a nerovnostem, sdílíme unitářskou víru v naději. Je to jeden z mnoha majáků naděje.“ (Foto © Lenor | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

Světlo naděje

David M. Horst

David M. Horst je americkým unitářským duchovním. Působí v Central Unitarian Congregation v Paramusu, New Jersey, což je partnerská obec POU. S manželkou Alyson navštívili české unitáře na jaře 2016.

V tomto období dlouhých nocí, šedého nebe, sněhu a chladu přirozeně hledáme naději. Světlo naděje vysvítá z mnoha zdrojů. Naději spatřujeme a cítíme, když se scházíme s rodinami k oslavám a obdarovávání, při společných zpěvech a bohoslužbách. Dokonce i když chodíme po nákupcích ve městech a obchodních domech a sdílíme s přáteli i cizími lidmi sváteční atmosféru.

Vnitřní světlo naděje zakoušíme dokonce i v okamžicích samoty, když se procházíme lesem nebo podél řeky, při východu slunce, když tiše sedíme u teplého krbu, během meditace a modlitby, ba dokonce když osaměle jedeme autem silnicí nebo po dálnici.

My Američané, stejně jako všichni občané světa, žijeme v nebezpečných časech. Násilí a války, nemoci a hladomory, změny klimatu a extrémní počasí, vzestup nacionalismu a politického extrémismu i ekonomická nestabilita vyvolávají v mnoha z nás strach a nejistotu. V takovýchto dobách jsme všichni povoláni k plnému občanství a nejhlubší víře. Uzavře-

nost a pietismus jsou teď nepřijatelné. My – my sami – musíme být světly naděje v rozbitém a rozbouřeném světě – povstávat, promlouvat, mobilizovat sami sebe i druhé a požadovat svobodu a spravedlnost pro všechny lidi bez ohledu na rasu, národnost, věk, pohlaví, socio-ekonomickou třídu, úroveň vzdělání či sexuální orientaci a genderovou identitu.

Světlo naděje bývá někdy zakalené. Temnota útlaku a bezpráví v našich společnostech, národech i celém světě se je snaží zastínit. My však udržujeme světlo svobody a spravedlnosti, neboť vzdor nevědomosti a strachu věříme, že zvítězí pravda a láska.

Když píšu tato slova, sněží, všechny všední činnosti byly odsunuty a já se doma s rodinou připravuji na vánoční svátky. Musíme zabalit dárky, dokončit výzdobu, dát si svařený cider, připravit jídlo a vyvenčit psa. Sněžení vneslo klid a mír do naší domácnosti i do okolního společenství. Jsem za tento oddech vděčný, ale vím, že svět nepočká. Vy a každý člověk víry musí nechat zazářit své světlo, aby se naše sny o spravedlnosti a svobodě pro všechny mohly jednou uskutečnit.

Všem přátelům v České republice a čtenářům Tvůrčího života přeji radostné období naplněné nadějí!

Naději spatřujeme a cítíme, když se scházíme s ostatními, i v okamžicích samoty. (Foto z: [www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Pierian_Literary_Society_members_around_fireplace_1910_\(3191888081\).jpg?uselang=cs](http://www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Pierian_Literary_Society_members_around_fireplace_1910_(3191888081).jpg?uselang=cs).)

Naděje vířící

Veronika Šrek Bromová

Veronika Šrek Bromová je známou českou fotografkou, výtvarnicí a představitelkou Nové vlny českého umění. Od roku 2001 je vedoucí pedagožkou školy nových médií na pražské Akademii výtvarných umění.

Naděje? Je v nás zakódovaná. Věříme, doufáme, že vše bude zase dobré! Dobro je nám vlastní.

Dobro je nám vlastní, ale leckdy klesáme k černočernému dnu temné strany naší duše, kde se nachází bažina mnoha negativních poloh lidského projevu. Jsme predátoři na planetě Zemi, kterou znásilňujeme skrze své frustrace a pocity nedokonalosti, malosti, zloby, nenaplněné touhy po mnohém. Málokdo si dokáže něco odepřít. Jsme chtiví a rozmazlení. Jsme schopni zabít, vraždit, terorizovat, znásilňovat se navzájem psychicky i fyzicky. Jsme zkažení.

Proč? Milujeme? Někdy nevím, jestli je ve světě Láska. Zdá se, že mizí a s ní i naděje. Co si jinak počít, co si myslet, třeba při konfrontaci s tím, co děje v Allepu? Ničíme povrch i vnitřek planety, rabujeme, necháváme za sebou nepořádek. Chceme ovládat.

Naději vidíme v dětech, vidíme jejich čistotu, bystrost, kreativitu, radost a hlavně důvěru, to je krásné. Pojdme se od dětí učit, nekažme je našimi traumaty a zklamanými nadějemi. Snažme se najít dítě v sobě. Milujme sami sebe, dítě v nás, abychom mohli milovat své bližní. V tom je naše jediná naděje. Věřme a důvěřujme tvo-

řící síle Univerza. Jsme malými zrůčkami vědomí v megasystému, který má svůj vlastní, možná pro nás ne zcela uchopitelný řád... Takže nám nic než naděje stejně nezbyvá!

Měli bychom být daleko více pokorní, nikoliv vzpurní, nikoliv nafoukaní, ale hodně, hodně pokorní! Protože to, co nás přesahuje, je opravdu hodně velké. Naše skromnost by

prospěla Zemi i nám. Protože jak víme z té skvělé písně: Život je jen náhoda, jednou si dole, jednou nahoře a kdo miluje, ať neztrácí naději...

Nabízím vám naději. Naději vířící, třeba jako na ilustračních fotkách. Na nich se jedná skutečně o vír znázorněný v performanci se dvěma barevnými sukněmi. Byly v ní nejprve

vytvořeny protiklady obtištěním opačnou barvou, a poté propojeny červeným pigmentem do nekonečné osmičky. Představení jsem pojmenovala Rituální pozdrav, pozdrav Jednotě a Nekonečnu aneb Rituál vyváženosti.

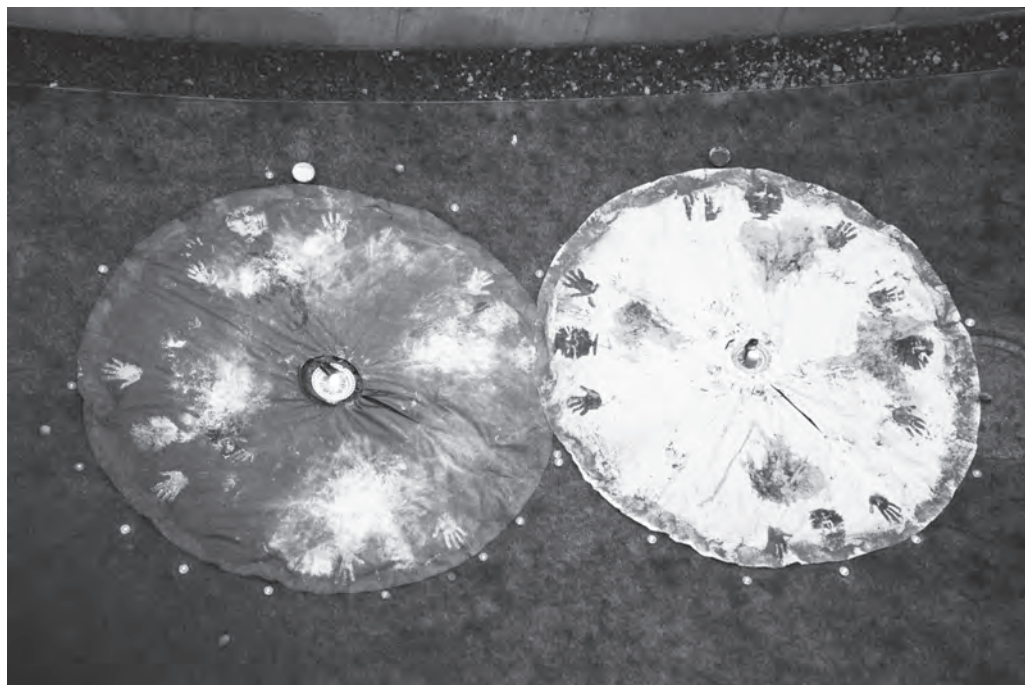
Ale o podrobnosti až tak nejde, jde přece právě o tu naději! Nechte ji v sobě zavířit...

Fotografie pocházejí z performance realizované na mezinárodním festivalu současného umění 4 + 4 dny v pohybu, Desfourský palác, Praha 1, v roce 2015.

Fakta, pravda a nejistota

Alan Ruston

Alan Ruston v současné době působí jako předseda Asociace britských unitářů. Od roku 1988 byl editorem *Transactions of the Unitarian Historical Society* a také dlouhou dobu jejím prezidentem. Publikoval řadu knih a článků na téma historie a identity unitářství.

„Tak tedy, já chci jen FAKTA. Učte ty hochy a dívky jedině FAKTŮM. Jedině FAKTA platí v životě. Všechno ostatní vykořeňte. Mozky myslících živočichů můžeme formovat jen pomocí FAKT: nic jiného nebudou potřebovat.“¹ To jsou úvodní slova Dickensova románu *Zlé časy*, který vyšel poprvé roku 1854. Použil jsem je již před několika lety v promluvě při shromáždění a tehdy jsem řekl, že pro lidské jednání možná nejsou rozhodující fakta, ale lidská imaginace, neboť právě imaginace může oživit náš život a umožnit nám nahlížet za hranice pozemské sféry.

Fakta nás provázejí všude a mají zásadní význam například pro vědecký přístup. Objevit něco pomocí experimentu, který mohou druzí opakovat, znamená vytvářet empirická fakta, jako když přidáváme do vody určité látky a ona začne bublat.

Při druhém čtení uvedeného textu se však vynořila otázka, kterou se filozofové a teologové zabývají už po staletí – jsou fakta pravda, mají všechna stejnou platnost? V románu *Svíce dohořívají*, jehož autorem je Sándor Marái, trvá generál na tom, že zná fakta o tom, co se odehrálo před čtyřiceti lety – kapitánova puška na něj mířila se záměrem zabít a těsně před výstřelem se odvrátila. Měl kapitán v úmyslu ho zabít, protože, jak vyjde později najevo, oba milovali stejnou ženu? Jak řekl generál své staré chůvě, fakta jsou jasná, ale jaká je pravda, kterou nezná? Když s kapitánem později mluví, říká „fakta jsou někdy jen politováníhodné důsledky, neboť vina nespočívá v našich činech, ale v záměrech, které jim dávají vzniknout. Vše se odvíjí od našich záměrů“. Právě onu pravdu spojenou s těmito záměry chtěl generál zjistit. Zdá se, že ho výsledek uspokojil, ale čtenář je na konci knihy ve větší nejistotě než na začátku.

„Zakládají však fakta pravdu v širším významu slova? Pravda je pojem s nedosažitelným obsahem, jeho smysl lidé po staletí hledali, zkoumali a vedli o něj spory. Slovníky jsou často omezené, neboť pravdu definují jako to, co odpovídá faktům či realitě toho, co je pravdivé, někdy ji dokonce definují jako fakt. Tento typ definic je podle mě k ničemu.“ (Foto © Lightkeeper | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

Myslím, že tyto ukázky vyjevují rozdíl mezi fakty a pravdou. Existuje faktická pravda, s níž můžeme všichni souhlasit. Zakládají však fakta pravdu v širším významu slova? Pravda je pojem s nedosažitelným obsahem, jeho smysl lidé po staletí hledali, zkoumali a vedli o něj spory. Slovníky jsou často omezené, neboť pravdu definují jako to, co odpovídá faktům či realitě toho, co je pravdivé, někdy ji dokonce definují jako fakt. Tento typ definic je podle mě k ničemu.

Duchovní vůdci často prohlašují, že v jimi hlášaném náboženství znají jedinou pravdu, danou a neměnnou, která je poselstvím, jímž se má lidstvo navěky řídit. V tradiční křesťanské teologii je pravda chápána jako určená jednou provždy Bohem nebo zjevená v Kristu či skrze

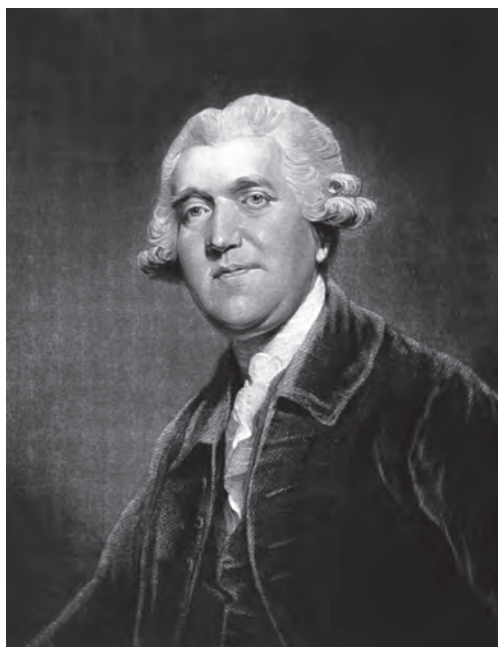
1 Charles Dickens: *Zlé časy*, Praha 1956.
Překlad Dagmar Steinová.

Písmo. Pravda byla každopádně jednou daná a je nezměnitelná. Tento pohled odráží staré a tradiční pojetí světa, jehož poznání bylo před staletími dopřáno zakladateli toho kterého náboženství a jeho následovníkům. Účelem tohoto přístupu je uspořádat vše do statických, pevně definovaných a neměnných kategorií.

V 18. století na tento postoj navázali osvícenci, stoupenci širokého hnutí, jehož centrum se nacházelo převážně v západní Evropě. Osvícenství odmítalo mnoho starých náboženských pravd a snažilo se stavět na novém základě. Jeho cílem bylo najít myšlenky, jež by bylo možné přijmout za univerzální pravdy a které by mohly být základem veškerého našeho vědění. Osvícenci se domnívali, že vše pochází z našich smyslů, z toho, co vnímáme, a proto z nově vnímaných univerzálních pravd lze vytvořit stabilní teologii a porozumění světu. Doba údivu souvisejícího s vědeckými objevy, jako byl parní stroj, vytvořila nový světový názor. Unitáři tuto cestu přejali a mnozí, jako například Josiah Wedgwood, se po ní vydali – nový vědecký entuziasmus bylo možné využít k novému pohledu na univerzální pravdy, které jistěže není vždy lehké najít, ale k mnoha z nich lze s náležitým úsilím dospět. Na základě této vzrušující představy se zdálo být možné vytvořit nový způsob myšlení a jednání, reflektující univerzální pravdu. Jakmile by byla jednou objevena, mohli bychom spočinout v pravdách, jež by si našel každý sám pro sebe jakožto součást oné univerzální pravdy.

Unitáři v tomto postoji dlouho setrvali a myslím, že mnozí v něm setravají podnes. Skýtá to určité pohodlí spolu s nadějí, že jsme našli principy osvobozené od prastarých křesťanských formulací, jež jsou univerzálními pravdami trvalé hodnoty.

V tom, čemu se říká postmoderní svět, se však tyto univerzální pravdy zdají být neudržitelné. Stephen Lockwood, unitářský duchovní v Bank Street Chapel v Bostonu to jasně řekl ve svém projevu na poslední konferenci věnované unitářské teologii, jež se konala v květnu 2016 v Manchesteru. Soubor proslovů různých řečníků byl nedávno publikován a je dostupný. V Lockwoodově příspěvku je mimo jiné uvedeno, že máme tradici osobní víry vyjadřovanou

Josiah Wedgwood (1730–1795), slavný výrobce keramiky, od roku 1775 unitář, mimo jiné angažovaný v boji za zrušení otroctví a dědeček Emmy Darwinové, manželky Charlese Darwina. (Obr z: www.commonswikimedia.org/wiki/File:Portrait_of_Josiah_Wedgwood_after_Sir_J._Reynolds_Wellcome_L0001806.jpg.)

společným pobýváním ve společenství a to je naše forma kulturních kořenů, pravda.

Poté autor upozorňuje, že – cituji: „Unitáři jsou do značné míry zarytými osvícenskými mysliteli a naší největší filozofickou chybou je, že nedokážeme tuto pravdu o naší tradici docenit. Mnozí z nás stále ještě nepřijali základní filozofickou skutečnost, že každá pravda je kontextuální, jinými slovy, že se mění v závislosti na čase a okolnostech. Filozofie a teologie se s tímto poznatkem potýkají už staletí, ale unitáři dosud jednají způsobem, který je příliš zakořeněn ve dvě stě let starém osvícenském přístupu, který nedokáže vidět nevyhnutelnost kontextu.“

To znamená, že pravda je vždy v pohybu, že v ní není nic pevně daného. To bylo označováno za ztrátu jistoty. Lidé vždy hledali myšlenky, které by mohli přijmout jakožto univerzální pravdy a které by jim mohly poskytnout základ, na

němž lze stavět budoucí vědění. Z toho, čemu se říká postmoderní svět, vytvářený a podporovaný děsivými válkami a revolucemi 20. století, se tyto základy vytratily. Nic takového jako jisté vědění nebo konečná pravda neexistuje. Věci, jež nám kdysi dávaly pevné základy, jako univerzální lidský rozum či společná zkušenost, se ukázaly být spjaté, a tudíž proměnné s jazykem, kulturou a pohlavím. Všechno je relativní. Co jsme považovali za pravdu, je nyní vnímáno jako interpretace. A kvůli našim kulturním limitům jsou veškeré naše interpretace pouze částečné.

Rev. dr. Paul Rasor, přední myslitel UUA ve Spojených státech ve své knize *Víra bez jistoty* (*Faith Without Certainty*, česky vydané v nakladatelství Unitaria 2015) jasně říká: „Protože mezi námi existují kulturní hranice, všechny naše interpretace jsou pouze částečné. A nejde jen o to, že každý z nás vidí jen kousek větší pravdy. Metafory, které běžně používáme, jako že se díváme na stejné světlo skrz různá okna nebo že stoupáme na stejnou horu po různých stezkách, jsou postmodernismem zpochybňovány. V postmoderním myšlení neexistuje velká pravda. Všichni chodíme po nejrůznějších cestách (nebo se ztrácíme v křoví) v rozdílných horách. Všichni máme svoji vlastní pravdu a naše vlastní znalosti, jež jsme získali na základě našich životních okolností.“²

To zní poněkud bezútěšně, ale na druhé straně můžeme říci, že individualismus, který je v jádru liberálního náboženství a zejména unitářství, má přesně ty postoje, díky nimž se může s výzvou tohoto nového světa dobře popasovat. Z předchozích staletí si neseme jistotu intelektuální zátěží, ale to ještě nemusí být nezbytně špatné, jestliže nedychtíme po univerzální pravdě, uplatnitelné v každém místě a čase. Možná můžeme následovat prof. Terryho Eaglertona, který v úžasné knize *Význam života* (*The Meaning of Life*, Oxford University Press), jež má jen sto jedna stran, říká: „Jak už tomu

Paul Rasor při své návštěvě Prahy u příležitosti křtu českého vydání jeho knihy *Víra bez jistoty*. (Foto Ondřej Svatoš, 2015.)

v humanitních vědách obecně bývá, mýty lze vyprávět tak, aby obsahovaly svůj vlastní druh pravdy, který spočívá spíše v důsledcích, které z nich vyplývají, nežli ve tvrzeních, které jim předcházejí. Pokud nám to dovoluje jednat se smyslem pro hodnotu a účel, jsou možná dostatečně pravdivé, abychom je následovali.“

Paul Rasor nás v závěru knihy *Víra bez jistoty* upozorňuje na výzvu, před kterou nás všechny liberální teologie staví. Je samozřejmě spíše povzbuzující než ujišťující, není pro bázlivá srdce, ale nelze popřít její vhodnost pro 21. století: „Liberální náboženství nás vyzývá k síle bez tvrdosti a přísnosti, k přesvědčení bez ideologie, k otevřenosti bez lenivosti. Žádá nás, abychom byli pozorní. Je to víra s široce otevřenými očima, víra bez jistoty.“³

2 Paul Rasor, *Víra bez jistoty*. Liberální teologie v 21. století, Praha: Unitaria 2015, s. 73.

3 Tamtéž s. 165.

Různorodá povaha britského unitářství

John Midgley

John Midgley je britský unitářský duchovní, dnes již ve výslužbě. S manželkou Celií navštěvoval české unitáře zejména v průběhu 90. let 20. století, kdy nám aktivně napomáhali ve zdolání obtížného období. John působí jako předseda správního sboru časopisu *Inquirer*, čtrnáctideníku britských unitářů. Je autorem sbírky textů *Funny Old World: Sideways Observations from the Inquirer*.

Unitářské hnutí ve Spojeném království je různorodé. Různorodé bylo vždycky a stávat se unitářem v Británii znamená také učit se různorodost chápat a oceňovat. Pro muže a ženy aktivní v unitářském hnutí představuje zvládání různorodosti opakovaně zmiňovaný problém.

V minulosti bylo unitářství jednou z podob křesťanství. Unitářské křesťanství stálo proti trojičnímu křesťanství a jako křesťanství bez předepsaného kréda proti křesťanství vyžadujícímu vyznání víry coby nedílnou součást bohoslužeb. Chodit do unitářského sboru bylo považováno za alternativu k etablované anglikánské církvi. Bylo to podobné jako chodit do běžného kostela, ale některé věci tu chyběly. Když například unitářka a slavná spisovatelka Elizabeth Gaskellová odjela se svým manželem na dovolenou do místa, kde nebyl v okolí žádný unitářský kostel, šli do anglikánského, ale neodříkávali vyznání víry a nepřipojovali se ke zpěvům odkazujícím k Trojici.

Jak míjela pokolení, pronikaly do unitářství další vlivy, přičemž některé z nich zahrnovaly různé způsoby interpretace křesťanství, zatímco jiné se nacházely už zcela mimo křesťanskou sféru. Díky lepší dostupnosti vzdělání začínali lidé číst romantické básníky, například Wordswortha, i transcendentalistické autory, často americké. A po druhé světové válce a během 50. let pak začala na scénu vstupovat také nová podoba univerzalizmu i humanismus. Někteří lidé tyto nové trendy přijali, jiní jim vzdorovali.

Tento nový univerzalizmus obecně podnítl v britském unitářství dlouhodobě přetrvávající

respektující přístup k mimokřesťanským světovým náboženstvím. Další unitáři šli ještě dále a zahrnuli do svých duchovních shromáždění přímo slova a myšlenky z jiných náboženství. Humanismus vzešel z touhy odpovědět na racionalistické otázky týkající se ideje Boha. Vyvolal proces demytologizace bible a zmrtvýchvstání a začal kriticky zkoumat veškeré zmínky o nadpřirozených jevech, až dospěl k jejich odmítnutí. V centru jeho zájmu bylo etické učení a příklad Ježíše-člověka.

V 60. letech se převládající unitářské myšlení ubíralo následujícím směrem: Podstatou křesťanství je podle Ježíše „miluj Boha a miluj svého bližního“ a lidé začínali čím dál víc říkat: „Dobře, té části ‚miluj svého bližního‘ rozumím, ale ‚miluj Boha‘ je příliš abstraktní. Prostě se budu držet lásky k bližnímu.“ To zároveň odpovídalo prostředí poválečného britského socialismu, který spatřoval v myšlence „milujte své bližní“ svým způsobem základ své politiky.

Logo britské organizace General Assembly The Unitarian and Free Christian Churches, která zastřešuje všechny skupiny britských unitářů.
(Z: www.unitarian.org.uk.)

Tento trend dokládá tehdy oblíbená báseň, kterou se učily děti v nedělní škole:

*Abou Ben Adhem (ať roste jeho kmen!)
se jednou vzbudil z hlubokého pokojného snu
a v místnosti spatřil za měsíčního světla,
které ji zaplňovalo jak rozkvetlá lilie,
anděla píšícího do zlaté knihy.
Veliký mír dodal Ben Adhemovi odvahy,
že Tomu, kdo byl v jeho místnosti, řekl:
„Co píšeš?“ – A vidění pozdvihlo hlavu
a s pohledem plným nejsladší harmonie
pravilo: „Jména těch, kteří milují Pána.“
„A je tam i moje?“ zeptal se Abou.
„Ne, není.“ Odpověděl anděl.
Abou promluvil tišeji, však stále radostně:
„Prosím, zapiš mne jako toho,
který miluje své bližní.“*

*Anděl to zapsal a pak zmizel.
Příští noc přišel znovu,
vzbudil ho jasným světlem
a ukázal mu jména těch,
jimž se dostalo požehnání boží lásky.
A hle! Ben Adhemovo bylo první.*

(Leigh Hunt)

Milovat bližní bylo tedy v tehdejším britském unitářství prohlášeno za lepší z cest. Někteří unitářští myslitelé ji upřednostňovali natolik, že veškeré zmínky o Bohu ze svých duchovních shromáždění vyškrtali. Zpívali jen ty písně, v nichž se pojem Bůh nevyskytoval, a teismus i teistický jazyk považovali za zastaralý a bezvýznamný. Věřili, že je to pokrok. Říkali, že jako se unitáři posunuli od konzervativního křesťanství k liberálnímu, teď se posouvají dále k humanismu. Nežřídko se člověk setkal s otázkou: „Jsi teista, nebo humanista?“ Také kongregace byly často označovány za teistické nebo humanistické.

Unitáři tradičně používali při shromážděních knihu *Vedení shromáždění* (*Orders of Worship*, publikovanou roku 1932) vypadající podobně

jako oficiální kniha bohoslužeb anglikánské církve nazvaná *Kniha společných modliteb* (*Book of Common Prayer*). Texty v ní obsažené často zpíval sbor, někdy k té příležitosti speciálně oděný. Shromáždění zahrnovalo zpěv starozákonních žalmů a litaní se zpěvem odpovědí. Někteří unitáři ale namítali, že je to „opičení se po anglikánech“. Bylo to podle nich „ustrnutí v minulosti“, a tak vytvářeli nové a někdy radikální formy shromáždění. Mnoho sborů do té doby sice mělo vlastní způsob vedení nedělního shromáždění, vždycky v něm však byl určitý pevný řád. Obsahovalo alespoň jedno biblické čtení a často kázání v tradiční křesťanské podobě, založené na biblickém textu. Nikdy nechyběl Otčenáš, obvykle zpívaný každý týden na tutéž melodii, stejně jako v tradiční církvi, kde je povinný.

Posouvat se od této podoby bylo pro některé členy těžké, pro jiné to znamenalo radostné dobrodružství. Pro některé unitáře nebylo jednoduché se vypořádat se zjištěním, že se mnoho členů drží konvenční křesťanské formy a stylu. Místo toho hledali inspiraci v severní Americe, kde byl silně rozšířený humanismus. Názorové rozdíly byly do určité míry i generační. „Stará garda“ se změnám bránila, mladší generace hledala něco nového a osvobozujícího.

Nastalo rozdělení. Občas vzplanuly vášně. Je unitářství křesťanstvím, nebo není? Tento rozpor se nedařilo vždy zvládat. Mluvílo se o toleranci k jinakostem, ale takzvaná tolerance většinou spočívala v rozmrzelém mlčení.

A určité rozdíly přetrvávají do určité míry dodnes. Někdy můžeme slyšet, jak zástupci sborů říkají: „Chceme křesťanského duchovního, všichni jsme tady křesťané.“ V některých sborech je naopak křesťanského jen málo nebo nic. Při jedné významné příležitosti, není to tak dávno, prohlásil jeden muž, když se mluvilo o Velikonocích, že kdyby v jeho kongregaci kdosi nepřinesl podle lidového zvyku čokoládové vajíčko, nikdo z přítomných by si nevšiml, že je Velikonoční pondělí!

Tuto rozdílnost dokládá i existence dvou skupin, vzniklých v rámci britského unitářství. Jednou je Unitářská křesťanská asociace (*Unitarian Christian Association*), která uchovává unitářské křesťanství. Druhou je Skupina unitářské

obrody (*Unitarian Renewal Group*; URG), často podezíraná, že je to vlastně skupina provádějící humanistickou kampaň, ačkoli to není pravda. Tato skupina se samozřejmě hlásí k humanismu, nyní definovanému jako *náboženský humanismus*, ale zároveň přijímá a zahrnuje i všechny ostatní typy unitářství, včetně pohanství a podobných duchovních seskupení.

Milníkem v našich dějinách se stala publikace *Zpěvy pro žití* (*Hymns for Living* 1985), obecně označovaná jako zelená kniha písní či HL. Byla to nová sbírka, nikoli revize starých textů, třebaže záměrem editorů bylo, aby alespoň jedna třetina zařazených písní byla unitářům známá. Od předchozích zpěvníků se lišila tím, že židovsko-křesťanské dědictví, které v předchozích zpěvnících zcela převládalo, v ní bylo zastoupeno jen jako jeden z proudů unitářského myšlení.

Pro unitáře se silnou oddaností křesťanskému dědictví to bylo příliš. Nastala velká polemika. Některé kongregace HL vítaly jako závan svěžího vzduchu. Byly v něm nové písně na současná témata, a tam, kde to bylo možné, se autoři vyhýbali genderově jednostrannému jazyku. Mnoho křesťansky orientovaných unitářů ji nepřijalo, začalo se ozývat hlasitěji, bojovat proti HL a požadovat jiný zpěvník, který Valné shromáždění britských unitářů odmítlo financovat. Z nezávislých zdrojů byl proto vydán další zpěvník, takzvaná červená kniha: *Zpěvy víry a svobody* (*Hymns of Faith and Freedom*). To byl zpěvník jednoznačně křesťanský, v rejstříku má například písně s tématem Kristus na celých dvou a půl stránkách zalomených do dvou sloupců.

Skupina unitářské obrody HL vítala, stejně jako unitáři, kteří aktivně rozšiřovali a rozvíjeli své myšlení i styl a obsah shromáždění. Mezi těmito aktivitami stojí nejvíce za pozornost britská verze knihy *Budování vlastní spirituality* (*Building Your Own Spirituality*), velice tvůrčího a podnětného kurzu, který se dočkal širokého využití, třebaže někteří křesťané se k němu stavěli prezíravě.

Nedávno jsme vytvořili nový zpěvník *Vyzpívej svou víru* (*Sing Your Faith*, 2009), v purpurové barvě. Tato kniha se kontroverzím vyhnula tak, že písně nedělí do sekcí naznačujících teologické příklony a preference, ale ponechává je v ne-

utrálím abecedním pořadí. Její záběr je široký a otevřený mnoha proudům.

Potíže se zvládáním našich rozdílností však přetrvávají. Ti, kdo chtějí, abychom zůstali zřetelně křesťanskou denominací, jsou přesvědčeni, že počet našich členů klesá proto, že jsme se odklonili od křesťanství a odtrhli se od historických kořenů. Na druhé straně ti, kdo chtějí chápat unitářství jako různorodé a otevřené, jsou přesvědčeni, že důvodem poklesu členů je, že příliš málo lidí bylo ochotných jít s dobou a lpělo na křesťanství minulosti.

Společně s tím vším čelí britské unitářství skutečnosti, že ve 20. a 21. století se lidé, kteří mají o náboženství vůbec nějaký zájem, mohou volně přesouvat, hledat si, co chtějí a co si sami před sebou mohou poctivě hájit. Nelze se domnívat, že by byli všichni křesťané. Mnozí z nich toho vědí jen málo o tradičních křesťanských myšlenkách a nezajímá je, zda je Bůh v Trojici, či jednotě, a zjevně se nezaobírají úvahami o nadpřirozeném zmrtvýchvstání a podobně. Mnozí z mladší generace mají jen malé nebo žádné zkušenosti s nedělní školou. Ve škole měli jen minimální vůbec nebo žádnou náboženskou výchovu a řeknou vám, že to, co tam probírali, bylo strašné. Mnoho jich nezná biblické příběhy a myšlenky, a přesto hledají cosi, čemu říkají spíše spiritualita nežli náboženství.

Na druhou stranu, mnoho našich sborů si je vědomo našich více než třísetletých dějin a našeho dědictví. Znají a milují svoji verzi unitářského křesťanství a odmítají ji opustit. Co mají dělat? Někteří jsou unitáři v několikáté generaci.

Jak máme s touto rozdílností nakládat? Můžeme vždy zaujmout všechny členy, aby každý z nich odcházel každou neděli domů spokojený?

Způsobem propagovaným členy Skupiny unitářské obrody je nabízet shromáždění sledující hlavní události křesťanského kalendáře a občas i některé méně známé: Hromnice, masopustní úterý, Popeleční středu, půst, Zelený čtvrtěk, Velký pátek, Velikonoční hod, Svato-dušní svátky, potom Díkůvzdání, dále Den příměří, Všechny svaté, advent a Vánoce. Tak je nikdo nemůže nařknout z opomíjení křesťanského dědictví.

„Návštěvníci z České republiky či z jiných částí světa se v našich sborech setkají s touto různorodostí. Není vždy lehké jí porozumět nebo přivyknout, někdy je pro hosty poněkud matoucí, jiní se z nabízené pestrosti a svobody radují. Ovšem bez výjimky platí, že nově příchozí jsou vždy vítáni!“ Britští unitáři na festivalu Pride v Londýně. (Foto Katie Chan, 2016, z: [www.commonswikimedia.org/wiki/File:Pride_in_London_2016_-_KTC_\(134\).jpg?uselang=cs](http://www.commonswikimedia.org/wiki/File:Pride_in_London_2016_-_KTC_(134).jpg?uselang=cs))

Zároveň jim to ponechává dostatek nedělí pro jiná témata: Nový rok, čtyři roční období, státní svátky a mezinárodní dny, výročí, témata týkající se ekologie a sociální spravedlnosti, víry v onen svět a podobně. Některým z těchto témat se snáze propůjčuje teistický jazyk, jiným jazyk volné spirituality, ať už tímto pojmem míníme cokoli.

Bylo nutné vysvětlit členům, zvláště těm novým, že během typického roku se objeví široká škála témat. Některou nedělí bude jim osobně shromáždění připadat velmi uspokojivé, zatímco od souseda vedle zaslechnou nespokojené reptání. A další nedělí to může být naopak. Písně, modlitby a jazyk jim nemusí vyhovovat a nemusí je uspokojit. Jde o to, aby byli tolerantní, nebo raději trpěliví a přišli další nedělí znovu, všechno bude možná zase jinak.

Tento způsob je velmi účinný. Většina našich sborů sice výrazně neroste, ale dnes vlastně

není populární žádný způsob chození do kostela.

Občas se někdo ptá na svaté přijímání. Některé kongregace nabízejí přijímání podle křesťanské tradice s chlebem a vínem, jiné nikoli. Je to něco dobrovolného, přidaného případně k běžnému shromáždění, někdy jednou za čtvrt roku, příležitostně i častěji. Neúčastní se ho všichni členové. V létě bývá často alternativní přijímání, slaví se Květinová slavnost pocházející z České republiky. To opět rozšiřuje spektrum mimokřesťanských tradic.

Návštěvníci z České republiky či z jiných částí světa se v našich sborech setkají s touto různorodostí. Není vždy lehké jí porozumět nebo přivyknout, někdy je pro hosty poněkud matoucí, jiní se z nabízené pestrosti a svobody radují. Ovšem bez výjimky platí, že nově příchozí jsou vždy vítáni!

Unitářská akademie

Kristýna Ledererová Kolajová

V Náboženské společnosti českých unitářů právě dochází k jednomu z důležitých předělů. Jak významný bude, ukáže teprve čas, ale nesporné je, že od ledna 2017 vznikla historicky první vzdělávací instituce českých unitářů – Unitářská akademie. Cílem tohoto projektu je nabídnout členům i veřejnosti možnost uceleného vzdělávání v rozmanitých sférách teoretického i praktického unitářství a také zabezpečit základní systematickou přípravu kandidátů na duchovenskou práci.

Ovšem podívejme se na celou záležitost nejprve z trochu širší perspektivy.

POČÁTKY UNITÁŘSKÉHO ŠKOLSTVÍ

Jen málo zemí s unitářskou tradicí má zároveň vlastní institucionální systém vzdělávání: V Evropě jsou dvě, a to Rumunsko a Velká Británie. V rumunské Transylvánii vznikaly unitářské školy dokonce již od druhé poloviny 16. století, v případě ostrovního království pak v polovině 19. století.¹

V Rumunsku byla jako první založena škola v Kluži roku 1568. Vznikla z protestantské (ustavené 1557) hned poté, co se velká část obyvatelstva Kluže duchovně vedená a ovlivněná kazatelem Ferencem Dávidem přihlásila k novému panovníkem uznanému náboženskému proudu, k uni-

tářství. V Anglii byla unitářská škola od roku 1854. Jednalo se o Unitarian Home Missionary College v Manchesteru.² Téměř současně se ve stejném duchu rozvíjela i Manchester College v Oxfordu, kde se pod vedením unitářského duchovního Charlese Wellbeloweda po roce 1840 již většina studentů hlásila k unitářství. Nicméně škola samotná oficiálně nikoli, protože Wellbelowed se úmyslně snažil studenty ničím neovlivňovat v jejich hledání duchovní pravdy, ani tím, že by se škola označovala jako unitářská.³

STAV ORGANIZOVANÉHO UNITÁŘSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V POSTMODERNÍ EVROPĚ

Když se rozhledneme po prostoru, který je nám nejbližší, pak v ostatních deseti evropských zemích, kde jsou činné unitářské organizace, unitářské institucionální vzdělávání chybí. Nutno ovšem podotknout, že tyto organizace jsou až na Německo bohužel ještě mnohem menší než my a s několika desítkami členů ani příliš dobře nelze o vlastní vzdělávací instituci uvažovat.

V České republice je však situace trochu jiná. Již Čapek i Hašpl kladli důraz na odborně vedené pravidelné vzdělávání členské základny, a to od nejutlejšího věku. Se svými spolupracovníky vybudovali velmi dobře vedenou nedělní školu pro děti a mládež, což de facto znamenalo první soustavnou pedagogickou práci v Unitarii. Karel Hašpl zpracoval pro nedělní školu metodický ma-

1 V USA, další zemi, kde má unitářství velmi bohatou historii, je nejprestižnější a nejstarší institucí vzdělávající adepty na unitářské duchovní Harvard Divinity School v Cambridgi v Massachusetts. V jejím čele stál první unitář od roku 1805 (Henry Ware) a od roku 1816 zde bylo možné studovat bohoslovectví v unitářském pojetí. Po vzniku americké unitářské asociace v roce 1825, kdy bylo unitářství ve Spojených státech uznáno jako samostatná náboženská společnost, se stala teologická fakulta Harvardovy univerzity oficiálně unitářskou – a unitářská teologie je zde vyučována dodnes na vynikající úrovni. Další velmi významnou unitářskou vysokoškolskou institucí a určitou protiváhou Harvardovy univerzity se stala Meadville Theological School (dnes Meadville Lombard Theological School) založená přímo jako unitářská v roce 1844 v Pensylvánii. V roce 1926 se přestěhovala do Chicaga (v Illinois), kde působí dodnes. Zajímavostí je, že studium na této univerzitě lze kombinovat se studiem na jiných vybraných teologických školách, přičemž absolutorium uděluje Meadville. Třetím významným a prestižním institutem, kde lze v USA studovat unitářství, je Starr King School for the Ministry v kalifornském Berkeley (založená 1904 jako Pacific Unitarian School).

2 Herbert McLachlan, *The Unitarian Home Missionary College 1854–1914*, London: Sheratt and Hughes 1915.

3 Obě budované podle vzoru proslulé akademie ve Warringtonu (1756–1782), která byla první nonkonformistickou školou a je označována za kolébku unitářství v Británii (učil zde mimo jiné i J. Priestley), nicméně jako unitářská nazývána ještě nebyla.

teriál a později připravoval sérii učebních textů na způsob skript. V nich zamýšlel obsáhnout svůj tehdejší unitářský pohled na svět, a to z pedagogického hlediska mnohem systematictější než Čapek ve svých přednáškách a knihách. Bohužel ani jeden z těchto projektů se nedočkal další fáze a nepřerostl v koncepční vzdělávací systém. Nedělní škola byla na počátku 50. let z nařízení komunistického státu zrušena, a zůstala tak z historického pohledu „pouze“ zdařilým podpůrným programem pro mladé. Hašpova skripta potkal podobný osud: namísto systematické práce s nimi zůstala v archivu a prvního uceleného zveřejnění se dočkala teprve po roce 2000.⁴ Dnes jsou sice velmi důležitým studijním materiálem k dějinám (nejen českého) unitářského myšlení, ale vzhledem k více než půlstoletí, jež uplynulo od jejich přípravy, a vývoji, který za tutéž dobu prodělal zejména vědecký pohled na svět, je nelze použít jako základ vzdělávacího systému pro dnešní dobu.

CESTA K ZALOŽENÍ VLASTNÍHO SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ V NSČU

A tak českému unitářství možnost vlastního uceleného vzdělávání stále citelně chybí. Bohužel ani dnešní možnosti studovat v zahraničí ji nenahradí, a to především ze tří základních důvodů: jedním je finanční zátěž (ať už by případné studijní pobyty platili sami studenti, obce nebo NSČU), pro některé potenciální zájemce pak také jazyková bariéra a zejména nezbytnost poznávat i vlastní dějiny a vývoj českého unitářství.

I proto jsme se rozhodli zkusit tuto oblast začít řešit sami. Myšlenka jakéhosi oficiálního českého unitářského semináře má již několikaletou historii. Důležitým impulzem byla účast šesti našich členů na jedné z konferencí, které čas od času pořádá ICUU pro unitářské, zejména laické vůdce (leadership conferences) vždy v určité oblasti a se specifickým programem cíleným právě na tuto oblast. Konaly se již například v Africe a Indii, ovšem ta pro nás zásadní proběhla v roce 2014 v Kluzi pod názvem *Evropská škola*

4 Nejprve jako studijní materiál pro kurz *Duchovní témata lidského bytí* semináře Spirála organizovaného Obcí širšího společenství, a pak na základě přípravy tohoto kurzu i knižně: Karel Hašpl, *Smysl bytí. Přirozená podstata lidské cesty životem*, Praha: Unitaria 2013.

vedení.⁵ Po ní se začalo v NSČU intenzivněji hovořit o tom, jak poznatky zde získané zužitkovat, a její účastníci z našich obcí společně zpracovali první návrh, řekněme prototyp projektu Unitářské akademie.⁶

Tehdejší vedení NSČU se ale do jeho dalšího rozpracování zatím nechtělo pustit. Bylo jasné, že to bude dost náročné finančně, organizačně i administrativně, a nebylo vůbec jisté, zda je na to současná NSČU připravená (což je ostatně otázka, která svým způsobem přetrvává, byť jsme o dva roky a hodně práce dál).

Další impulzy pak přišly až společně s cílenou snahou uspořádat v NSČU vazby, vnitřní předpisy i finanční toky tak, aby obce postupně získávaly větší suverenitu. Ovšem spolu s tím se čím dál zřejměji ukazovalo, že chybí systém, který by jim v té cestě poskytoval také jinou než finanční oporu: například informace a podrobnější výklad k našim vnitřním předpisům (které se navíc postupně značně mění), poradenství v oblasti fundraisingu a grantového financování i samosprávy obce – uvedeme-li jen ty hlavní. Navíc to souvisí také s vyšší intenzitou vzniku nových obcí v poslední době (tři v letech 2015 a 2016) a snahou nabídnout jejich aktivním členům, vesměs relativně mladým, co se délky členství týká, možnost získat komplexnější přehled o tom, co unitářství historicky bylo, čím kde ve světě je a kam směřuje, ale i praktické inspirace typu jak vést program i obec samotnou, jak pracovat s veřejností a další.

Konkrétnější podobu dostal záměr založit vlastní unitářské vzdělávání po služební cestě předsedkyně ÚSS a jednoho z předsedů sboru duchovních P. Samojského do USA v červnu 2016. Její součástí byl i workshop v ústředí americké Unitářské a univerzalistické asociace, při němž o tomto záměru detailněji jednali s ředitelem zahraničních záležitostí UUA a na tomto základě a s ohledem na specifické potřeby NSČU přerabovali a rozšířili prvotní návrh skupiny z kluzské Evropské školy vedení. P. Samojský připravil první podrobnou verzi projektu pro sbor du-

5 Vlastimil Krejčí, *Evropská škola vedení ICUU*, *Tvůrčí život* 3, 2014, č. 2, s. 27–33.

6 První, byť v té době zatím jen dílčí koncept vznikl následně v Pražské obci unitářů, formou zprávy publikováno: Petr Samojský, *Unitářská akademie*, *Tvůrčí život* 3, 2014, č. 2, s. 36–38.

chovných a ústřední správní sbor NSČU v létě 2016. Během podzimu 2016 pak projekt doznal řady úprav a detailnější podoby a v polovině října jej schválil ústřední správní sbor. Díky tomu a intenzivní práci širšího autorského týmu projektu v posledních několika měsících byla Unitářská akademie v lednu letošního roku opravdu otevřena a vstupuje do svého prvního ročníku.

Jejím prvním ředitelem se stal unitář doc. Michal Kohout, šesti členy komise, která doplňuje vedení akademie, pak unitářští duchovní Rev. ThDr. Karolina Sofia Pavala a Rev. Petr Samojský, D. Min., laičtí členové Mgr. Štěpán Mairovský a RNDr. Ladislav Pivec, Ph.D., a externí odborníci Mgr. Filip Jaroš, Ph.D. (filozof a přírodovědec) a Mgr. Jiří Motl, Ph.D. (religionista se zaměřením na psychologii náboženství). Zázemí pro akademii se zavázalo utvářet a udržovat ústředí NSČU.

SMYSL A CÍL UNITÁŘSKÉ AKADEMIE

Unitářská akademie je zatím interním projektem NSČU bez vlastní právní subjektivity, financovaným především z rozpočtu NSČU. Jejimi studenty však mohou být i zájemci z řad veřejnosti. Je to instituce, která se hlásí k tradici svobodomyšlného náboženství, zejména českého a světového unitářství. Jejím hlavním účelem je přispívat ke vzdělávání členů NSČU i veřejnosti a k posilování duchovních hodnot ve společnosti. Je orientována na oblast teorie i praxe, pro laiky i adepty na duchovenskou práci.

Hlavním smyslem založení a provozování této akademie je poskytnout možnost základního systematického studia v oblasti unitářství a jeho širšího kontextu v českém jazyce. Tato možnost v českých zemích dosud neexistovala, pomíne-li dílčí projekty pro omezený okruh členů NSČU, z nichž některé byly zmíněny výše v textu. Dalším cílem je poskytovat studentům kontakt se světovým unitářstvím a jeho předními osobnostmi (a to aniž by museli dobře ovládat nějaký světový jazyk, výuka bude tlumočená, základní studijní materiály překládány). I proto chceme do budoucna spolupracovat také s renomovanými vzdělávacími organizacemi v zahraničí.

Důležitým faktorem je, že při výukových soustředěních, jež se budou konat dvakrát ročně, budou mít studenti k dispozici dostatek času pro

případná neformální setkávání i společné doplňkové programy. To může být výborným tmelícím prvkem mezi unitáři napříč obcemi, prostorem pro vzájemné poznávání a prohlubování osobních vztahů, k němuž je jinak v NSČU jen omezený počet příležitostí.

Síla je i v kombinaci klasické formy studia s neformálními doplňkovými programy, což je velmi moderní prvek.

Zároveň může tato instituce dost dobře sloužit jako forma propagace unitářství navenek.

FORMA STUDIA

Studium bude probíhat takzvanou kombinovanou formou, jejíž hlavní součástí jsou dvě třídenní výuková soustředění v kalendářním roce (jarní a podzimní, vždy prodloužený víkend – pro pracující to tedy bude znamenat věnovat studiu dva dny své dovolené). Zbytek studia bude probíhat dálkově a individuálně. Akademie má od počátku dva studijní programy: pro laiky a pro kandidáty na ordinované duchovní. Základní doba, za níž bude možné akademii absolvovat, je nyní tři roky, v budoucnu se tato doba pravděpodobně o něco zkrátí.

Studium na akademii je pro studenty zdarma, členům NSČU budou navíc z rozpočtu akademie placeny náklady na ubytování. Přihlášky je možné podávat v první etapě do 28. 2. a pak kdykoli – a zapojit se do studia při začátku nejbližšího modulu. Postup studia tedy není v žádné fázi podmíněn absolvováním předchozích modulů.

Přihlášku ke studiu si může podat kdokoli, přihlášení není podmíněno žádným předchozím dosaženým stupněm vzdělání. Zájemce vyplní přihlášku, k níž přiloží životopis a motivační dopis, případně i doporučení své obce, pokud je unitářem a pokud obec chce jeho studium podpořit.

Před zahájením prvního modulu absolvuje každý student krátké metodologické školení, v němž získá přehled o způsobu studia, způsobu vyhodnocování a fungování celé akademie. Nejpozději při prvním výukovém soustředění si pak student zvolí svého garanta z šesti členů komise Unitářské akademie, který mu bude studijním poradcem, také vedoucím jeho modulových prací/projektů a vedoucím jeho závěrečné práce.

NÁPLŇ STUDIA

Obsah studia je složen z povinných, nepovinných a nadstavbových modulů (nebo můžeme říci tematicky zaměřených částí studia).

Povinných je nyní šest: *Tradice* (modul věnovaný dějinám i současnému stavu unitářství včetně mezinárodních vazeb a organizací), *Vedení* (modul, v němž se studenti seznámí jak s interními předpisy a orgány NSČU na všech úrovních, tak se všemi oblastmi administrativy, které vyžaduje řízení obce i ústředí, s principy vedení i finančními toky), *Služba* (modul zaměřený na dobrovolnickou práci v obci, na přípravu i vedení programů a na pastorační práci v obci), *Teologie* (studenti se v tomto modulu seznámí s principy svobodomyšlné víry, se základními polohami jejího praktikování, tedy spiritualitou a náboženstvím, s prameny, z nichž lze čerpat, i některými pojmy, zejména specificky unitářskými), *Vzdělávání* (tento modul je koncipovaný jako pomocný pro práci s jednotlivými kategoriemi návštěvníků unitářských programů – od dětí přes mládež až po dospělé, včetně důrazu na významné a kritické životní okamžiky) a *Služba společnosti* (modul určený praktickým přesahům unitářství navenek, tedy charitativní práci, sociální spravedlnosti, péči o prostředí, v němž žijeme, a podobně). Studenti, kteří chtějí akademii úspěšně absolvovat, musejí projít všemi šesti uvedenými moduly.

Nepovinné moduly jsou zatím dva: *Praktická duchovní cvičení* a *Zahraniční studijní pobyty*. Absolvováním těchto modulů nebo jejich částí si lze doplnit spektrum vzdělání, ale také případně jím nahradit části modulů povinných. Jediný současný nadstavbový modul je zatím určen jen zájemcům o státně ordinovanými duchovními a je cele zaměřen na duchovenskou práci v rovině teoretické i praktické.

Na akademii bude také možné studovat jen vybrané moduly. To je varianta pro zájemce, kteří mají zájem si v určité oblasti rozšířit vzdělání a nechťejí přitom vystudovat celou akademii, a také do budoucna možná příležitost pro obce vyslat na určité moduly například kandidáty do správního sboru a podobně. Ovšem v případě většího počtu studentů, než je akademie schopná pojmout, by byli v přijetí upřednostněni uchazeči o absolvování celé akademie.

VYHODNOCOVÁNÍ STUDIA A ABSOLUTORIUM

Studium bude vyhodnocováno formou kreditového systému (za plnění předepsaných studijních povinností budou studenti získávat předem dané počty kreditů (bodů), přičemž je stanoven minimální počet kreditů, který musí student mít k úspěšnému absolvování modulu, a počet kreditů, který je nutný k tomu, aby mohl student obhájit svou závěrečnou práci či projekt a úspěšně zakončit akademii. V hodnocení studia se v Unitářské akademii záměrně vyhýbáme formě zkoušky, hodnocení je udělováno na základě prací (formou eseje či studie) nebo projektů, za nastudování alespoň části doporučené literatury a písemné pojednání otázek vázaných k probírané látce, ovšem v nich jde především o vlastní a aktivní přístup k tématu, nikoli o prokazování objemu znalostí.

Modulové práce a projekty budou hodnoceny slovně studijním garantem daného studenta a na základě svého hodnocení garant udělí také počet kreditů. Závěrečné práce a projekty studentů bude hodnotit příslušný studijní garant a jeden oponent z řad dalších členů komise, poté bude daná práce (nebo projekt) studentem prezentována komisi Unitářské akademie.

ZÁVĚREM

Prostřednictvím Unitářské akademie a jejích absolventů chceme především cíleně rozvíjet život v jednotlivých obcích NSČU, ale také zvyšovat povědomí veřejnosti o českém unitářství a obecně zviditelňovat duchovní rozměr života. Doufám, že tyto nemalé cíle dokážeme postupně společně naplňovat a že akademie se časem zařadí mezi úspěšné unitářské projekty i v mezinárodním měřítku.

Informace pro všechny zájemce o studium jsou prezentovány na samostatné webové stránce akademie: **www.unitarska-akademie.cz**, a pokud byste zde nenašli, co vás zajímá, či byste měli zájem o větší podrobnosti, kontaktujte prosím ústředí NSČU na e-mailové adrese **info@unitarska-akademie.cz** nebo přímo předsedkyni ÚSS.

Sdílení světla

Jarmila Plotěná

V předvánočním ruchu a shonu přišla pozvánka s vyobrazením zeleného planoucího kalicha, jehož záře prosvěcuje temné okolí. Unitáři ve všech našich obcích se v ní dočetli, že jsou osobně zváni předsedkyní ústředního správního sboru NSČU Kristýnou Ledererovou Kolajovou na slavnostní unitářské odpoledne nazvané *Sdílení světla* v sobotu 10. prosince 2016 od 15:00 do Čapkova sálu pražské Unitarie. Následovala informace, že „součástí programu bude přerozdělení letošního výtěžku unitářské charitativní sbírky a připomenutí členských jubileí“. „Aha,“ říkám si, „tak proto jsme v obcích měli vybrat z členské kartotéky ty unitáře, kteří do NSČU vstoupili před rokem, pěti, deseti lety... Tak to je skvělý nápad, takové předvánoční zastavení se a ohlédnutí.“ A opravdu, nelitovali jsme, že jsme se Sdílení světla zúčastnili.

Přijeli jsme z Brna poněkud dříve, a tak jsme mohli zažít i něco z tvůrčí atmosféry před zahájením slavnosti. Sjížděli se členové, kteří se vídávají často, ale i ti, kteří běžně nemají mnoho příležitostí se spolu setkat. Sálu vévodil velký kovový kalich ve dvou spojených kruzích. Po písni *Kde je náš svatý chrám* a uvítání přítomných sestrou Ledererovou, byl kalich zapálen:

„Kéž na Zemi hoří jen prospěšné, dobré a užitečné ohně.

Kéž živým tvořím není plamen zdrojem zkázy, ale přitelem.

Kéž nám jeho světlo připomíná cestu míru a moudrosti.“

A již zní tóny skladby *Trumpet Voluntary* Henryho Purcella. Po ní následují další body programu. Jsou předána potvrzení o daru potřebným členům a po skladbě od Toselliho předstupují členové-jubilanti. Dostávají žlutou knížečku a velkou bílou růží. Také je poděkováno členům pracovních komisí ÚSS NSČU, ti si odnášejí rovněž bílou růží a publikaci. Má název *Sdílení světla* a lze si ji i zakoupit benefičně – a přispět tak do fondu pro potřebné unitáře na další rok. Listuji oním drobným tiskem: neznámé promluvy N. F. Čapka, tematicky vhodné k této slavnosti, a básně Marie Mildorfové. „Krásná česká unitářská klasika“, pomyslím si.

Také dva unitářští duchovní „přiznali“ svoje jubileum, výročí ordinace a působení ve službě, a to Rev. Vlastimil Krejčí, který promluvil o sdílení světla jako o tvůrčím činu, kdy temnotu je třeba zahánět vlastní příčinlivostí čili aktivitou, a Rev. Mark Shiels, po jehož promluvě jsme se všichni přítomní spojili v mohutném „óm“. Po promluvě V. Krejčího zazněla hudební meditace Julese Massettiho.

Promluva duchovního Marka Shielse na téma Sdílení světla. (Autorem všech fotografií je Ondřej Svatoš, další fotografie najdete na třetí straně obálky.)

Organizátoři slavnosti, L. Hrabánková, K. Ledererová Kolajová a Š. Mairovský.

Poslouchám slavnostní hudbu zvláště vděčně, neboť snad poprvé v Unitarii zazněla ona nádherná *Hudba k ohňostroji* G. F. Händela. Hraje se vždy v rozhlase o půlnoci 31. prosince a inspirovala mě nedávno k napsání oněch slov použitých zde k zapalování kalicha. „Ale kdepak ta pražská obec takový plamenný kalich sehnala“, myslím si, takový by se nám i v Brně líbil, vždyť je to vlastně celosvětově známá a nezaměnitelná „pečeť“ unitářského hnutí. Když se někde objeví, hned se ví, že jde o unitáře. Kalich je prázdný, dokud v něm není zažehnuto světlo, neboť kalich je nádoba, která má přijmout plamen. Teprve s ním vytvoří celek. Ten připomíná kříž, jak říkal bratr Rev. Miloš Mikota. Ano, je to kříž, ale ne kříž utrpení, nýbrž nadějného setkávání časovosti s Věčností; cosi „hmotně těžkého“ nese mihotavý plamen, něco statického oživuje neustálá proměnlivost ohně... A můžeme si představit další a další významy. Krásný symbol!

Téměř na konci programu slavnosti mají předstoupit předsedové obcí. Sestra Kristýna jim děkuje za jejich činnost – a každá obec dostává onen kalich. Tak, a teď nás všechny spojuje tento symbol a kdykoliv budeme ve své obci kalich zapalovat, můžeme si pomyslet, že v ostatních obcích jej zapalují také. Kalich je kovový, docela těžký. Pavel Sedlák říká, že do

Ostravy jedeme z Brna ve středu a že jim kalich rádi dovezeme. Ke kalichu patří skleněná nádoba na olej. Mně poněkud připomíná chanukový svícen. Dle staré tradice světla svícnu osm dnů hořela, ač oleje neměla. Čeští unitáři se rozhodli „oleje pro svícení dolévat“. Tedy si přejme, ať se to daří, nejen v novém roce, a velký dík za zdařilou akci. Byla tohoto druhu první, stane se tradicí?

Kalichový svícen, který na slavnosti dostala každá obec NSČU.

Obec unitářů v Plzni

Rozhovor s předsedou Radovanem Lovčím

Ty jsi, Radovane, mimo jiné velký znalec dějin českého unitářství, proto bych ráda začala náš rozhovor hlouběji v minulosti než u jiných obcí. Navíc plzeňská obec má být v tomto ohledu na co hrdá. Mohl bys, prosím, stručně uvést, jak dlouhá je historie vaší obce, a charakterizovat jednotlivé fáze jejího vývoje?

Unitáři se scházeli v Plzni již v době prvo-republikové ČSR. Velkou zásluhu na tom nesl spolupracovník Norberta Fabiana Čapka, Rev. Václav Žižka. Ten se ovšem s Čapkem v době hospodářské krize, v průběhu 30. let, rozešel, a to dočasně rozvoj plzeňského unitářství zbrzdilo. Do Unitarie se navrátil až po druhé světové válce, ale již ne jako duchovní. Žižkovu možnému znovuzapojení do aktivit československých unitářů pak zabránila jeho předčasná smrt. Plzeň bylo po Žižkově odchodu nutné ad-

ministrovat na dálku, z Prahy sem jezdili přednášet reverendi Čapek, Hašpl, občas i reverendka Hašplová a později též br. Mikota. Za druhé světové války pak byli někteří plzeňští unitáři činní v odboji. Toto téma zkoumá náš člen a historik Tomáš Herajt a zatím o něm víme jen málo.

Výraznou stopu v dějinách plzeňských unitářů zanechal František Ondřej Lexa, který obec vedl v době komunistické totality. Jako člověk perzekuovaný nacisty naštěstí nebyl podle tvrzení pamětníků vystaven takové šikaně státních úřadů jako někteří jeho kolegové, a nejen z Unitarie. V daném období byla Obec unitářů v Plzni člensky poměrně početná, v různých dokumentech se hovoří cca o stovce osob.

Po Lexově smrti se vystřídal na duchoven-ských postech v obci několik osob, reverendi Václav Němeček (do roku 1991) a Petr Dolák, dnes Samojský (1991–1995), dr. Jiřina Chudková (laická duchovní až do své smrti v roce 2005) a Rev. Luděk Pivoňka (1999 až doposud).

Polistopadové období přineslo pluralitu v oblasti náboženské scény. Unitaria ztratila svůj monopol z doby komunismu, kdy byla pro stoupence alternativní či v Československu ne-tradiční religiozity jediným uskupením, které smělo působit oficiálně a se souhlasem úřadů. Někteří lidé se specifickými duchovními zájmy ji proto opustili a vytvořili si svá vlastní uskupení či duchovní centra. A nepříznivě ji poznamenalo také schizma v roce 1993, kdy se jako celek rozpadla a do roku 2000 měla de facto dvě vedení, nežli soud vrátil správu domů v Praze i oficiální uznání tomu z nich, které bylo z jeho pohledu tím legitimním. To bylo asi nejtragičtější období moderních unitářských dějin, protože přineslo zbrzdění nového růstu unitářské společnosti a nevyhnulo se ani Plzni, kde se obec rozdělila dokonce již v roce 1991. Novým duchovním (naší) obce, která udržela právní kontinuitu, se stal bratr Dolák. Jeho předchůdce, Rev. Němeček, odešel po svém odvolání z funkce se svými stoupenci do centra města, kde se scházeli v prostorách vědecké knihovny.

Předseda obce Radovan Lovčí na husitologické konferenci 24. 6. 2015 na Krakovci.
(Foto Lenka Rodová)

Osobně mne mrzí, že se tehdejší situaci nepodařilo vyřešit nějak smírně. Soupeření dvou obcí unitářství v Plzni neprospělo. Přitom si myslím, že některé metropole by klidně snesly existenci více unitářských sdružení. Vždyť Praha měla po válce dokonce tři obce se stovkami členů.

Existence dvou unitářských obcí do listopadu 2004, kdy se oponentní obec přestala veřejně scházet, nám v očích veřejnosti příliš nepomáhala. Sám jsem se stal členem roku 2003 a vnímal jsem to jako silný psychologický blok, který odrazoval část zájemců. Také Luděk Pivoňka měl zájem po svém příchodu do Unitarie spor nějak smírně uzavřít, ale ani jeden jsme v dané věci neuspěli. Naráželi jsme na zjitřené emoce a vzájemné křivdy členů na obou stranách. Věc se vyřešila sama až ve zmíněném roce 2004.

Tedy také byla naše (v té době už v Plzni jediná unitářská) obec v asi největší krizi. Na shromáždění chodilo čtyři až pět jedinců a téměř jsme si mysleli, že ji budeme muset časem zavřít. Natěšit se nám spojenými silami podařilo tento trend zvrátit. Dík patří všem, kdo se nevzdali a přiložili podle svých možností ruku k dílu. Šlo o běh na dlouhou trať, která si žádala hodně trpělivosti. V této dekádě je obec s bezmála třiceti členy již stabilizovaná, pracuje na vytvoření místního sdružení v Chebu, a i když není ve fázi zásadního růstu, který by nás vrátil do Lexových časů s mnohem větší členskou základnou, můžeme být optimisté.

Ještě prosím chvilku zůstaňme v minulých časech. Můžeš prosím představit také alespoň některé významné osobnosti spojené s působením v plzeňské Unitarii?

Již jsem jmenoval duchovního Václava Žižku, který později vyměnil duchovenské působení za činnost v politice, konkrétně v národně sociální straně. V době války za dobrodružných okolností uprchl před nacisty oklikou přes část Evropy do Británie. Zde se účastnil práce československého exilu a spolupracoval s dr. Edvardem Benešem. Významně se zapsal do dějin obce také již zmíněný František Ondřej Lexa, duchovní orientovaný mysticko-kontemplativním směrem, jenž ve svých přednáškách velmi osobitě snoubil západní a východní myšlení. V OUP je po něm zachována rozsáhlá literární pozůstalost.

Na Wikipedii jsem našel názor, že jeho vazba na unitářství je značně volná. Osobně toto stanovisko nesdílím. Lexův přístup k unitářství byl zkrátka v něčem odlišný nežli u jiných unitářských myslitelů, byl originální, lexovský, ukazující, že unitářství může mít v osobním podání výrazných duchovních osobností rozmanité podoby, i když v základních principech panuje shoda. Na mystiku byl orientován také laický duchovní a renomovaný herec Divadla J. K. Tyla v Plzni Josef Bláha, jehož písemná pozůstalost však není v obci dochována. Svou literárně-teologickou stopu zanechali též poslední tři duchovní obce: Petr Samojšský, Jiřina Chudková a Luděk Pivoňka. Veřejně známým členem OUP byl i akademický malíř Pavel Michalec, po rozpadu původní obce angažovaný v unitářském uskupení okolo bratra Němečka. Před pár lety se stal členem OUP rovněž policejní historik a spisovatel Tomáš Herajt. Za zmínku stojí také spolupráce plzeňských unitářů s významnými místními mystiky Stanislavem Kalibánem a jeho učitelem Karlem Makoněm. Známý spisovatel duchovní literatury Karel Makoň byl podle názoru Rev. Plotěné v předlistopadovém období dokonce členem (a nikoliv jen příznivcem) NSČSU, v Plzni či Praze. Archivními prameny se nám to však zatím doložit nepodařilo. Komplikaci představuje nedostatek pamětníků a torzovitost našich archiválií, o níž jsem psal již před třemi lety v článku pro Tvůrčí život s názvem *Unitářský archiv*.

V kontextu výše řečeného by mě zajímalo, jak vnímáš vaši obec dnes v porovnání s minulostí, ať již co se týká členů a okruhu příznivců, nebo směřování a aktivit – zkrátka komplexní pohled.

Myslím, že dnešní duchovní aktivity obce se od minulých dob zásadně neliší. Konkrétně se k nim však vyjádřím ještě v jiné otázce, již jsi pro mne připravila. Každou obec výrazně určuje především její duchovní. Luděk se asi nejvíce odkazuje k pojetí Karla Hašpla a N. F. Čapka a úměrně poznání dnešní doby i tomu svému je osobitým způsobem dále rozvíjí a dotváří. Řekl bych, že naše obec se hlásí k původní české unitářské tradici a na tu dále navazuje. Pro ilustraci: v USA podle údajů z přelomu století většina amerických unitářů a univerzalistů odmítá

**Snímky
ze společenského
večera plzeňské obce
konaného v hotelu
Central 19. 3. 2016.
(Foto archiv OUP.)**

transcendentní přesah náboženství například v podobě posmrtné existence či vyšší duchovní spravedlnosti (byť ji člověk dnešní doby samozřejmě nebude slučovat s naivní představou pohádkového nebe a pekla, kde hříšníky vaří rohatí čerti ve vroucí směle). Viz Sias, J. – Edington, S., *100 Questions that Non-members ask about Unitarian Universalism*. Transition Publishing: Nashua 2000. Tyto a jiné podobné (snad moho říci) „sekulárnější“ postoje, přirozené u mnoha našich bratrů a sester za oceánem, u aktivních členů současné OUP nepozorují. Ani je nemohu spojit s naším duchovním. To ale samozřejmě neznamená, že by nám jinak názorově orientovaný unitář v obci jakkoli vadil. Unitářství je široký proud a jeho součástí jsou například v USA sekulární i náboženští humanisté, původní křesťanští unitáři či univerzalisté, ačkoliv jich ubývá, nemluvě o jiných platformách v americké UUA (uu-buddhistech, uu-novopohanech a podobně). Ani české unitářství není ideový monolit. Řekl bych, že většina členů scházejících se v OUP v době Luděkova duchovenství pokládá určitý transcendentní přesah v duchovním životě za zásadní. V tomto ohledu bych nás označil za tradičnější unitáře, i když nevím, zda je vhodné mluvit za všechny členy, protože od každého nemám reálný ani symbolický dotazník k těmto otázkám, a to musím zdůraznit! Na druhé straně respektujeme, že jsou unitáři, kteří budou řadu duchovních otázek definovat a hodnotit jinak. To je v Unitarii běžný stav a je to tak v pořádku.

Oproti minulosti určitě OUP pozbyla onoho monopolního postavení z doby komunistické, kdy byla na západě Čech i v Plzni jediným oficiálním střediskem pro vše duchovně alternativní. Dnes se může každý svobodně sdružovat. Existuje množství formálních i neformálních spirituálních skupinek. Je běžné, že i naši členové nechodí jenom do Unitarie. Máme, a nejen v Plzni, členy, kterým je blízká i Nová Akropolis nebo jsou činní v některých jógových uskupeních. Jsou tací, kteří jsou též v kontaktu s některou křesťanskou církví a zároveň chodí k nám. V Unitarii jim chybí výrazněji zastoupený křesťanský prvek, kdežto v oné církvi zase unitářská svobodomyšlnost. Nikoho za to nekaceřujeme, nevychítáme mu to a jako liberálové plně respektujeme, že člověk potřebné impulzy na duchovní cestě sbírá z různých zdrojů. Nejsme uzavřené a exkluzivní společenství, kde bychom své členy hlídali a nějak šikanovali za kontakt s jinými sdruženími, a to opět neplatí v rámci NSČU jen pro Plzeň. A máme i řadu příznivců, pro které je Unitaria pouze jedním z jejich oblíbených duchovních center, ale kteří do ní nikdy nevstoupí. Respektujeme to. S některými z nich se známe léta a máme spolu hezké a přátelské vztahy.

Jaké je podle tebe nejsilnější a jaké nejvíce zranitelné místo obce?

Nejsilnější místo vidím v tom, že naše společenství je jako celek poměrně nekonfliktní. Luděk je velmi schopný moderátor a myslím,

že i mně se během devíti let v čele obce dařilo otupovat hrany, pokud občas hrozilo větší zajiskření emocí. Vystoupily nám za toto období pouze dvě členky. V tom druhém případě mne mrzí, že daná členka očekávala od obce více programů, než obec mohla poskytnout. Když jsem oné dámě opakovaně nabízel, aby nové pořady vedla sama a přidala aktivní ruku k dílu, odmítla. Příliš vycházela z představy, že OUP je jakási služební organizace, která bude vytvářet řadu programů pro ni, ale ne že by tyto programy sama pomáhala tvořit nebo že by na ně finančně či svým časem také přispívala. V dobrovolnické organizaci s jedním stálým zaměstnancem (duchovním) nelze čekat zázraky a obávám se, že tento fakt některým novým členům nejen v Plzni občas nedochází.

Co mne mrzí, byl spor z 90. let, který část dnešních aktivních členů nedobrovolně zdělila, stejně jako soudobí Češi podědili odsun Němců či Bílou horu a následky z toho vyplývající. Jsme však alespoň rádi, že jsme sami byli úspěšnější nežli naši předchůdci a vztahy v naší obci nejsou napjaté, ale přátelské a smířlivé.

Nejvíce zranitelné místo obce bohužel vidím v tom, že nám chybí více aktivních členů a někteří starší unitáři, kteří by jinak rádi vypomohli, jsou limitováni svým zdravotním stavem, který se s léty přirozeně horší. Máme i mladší členy, ale protože je váže péče o děti a rodinu či pracovní povinnosti, nemůžeme s jejich větším zapojením počítat. Proto jsou stále nejpilnějšími pomocníky obce starší a dosud čiperní penzisté nebo lidé středního věku bez vlastní rodiny.

Kdybys měl členy ostatních obcí pozvat do Plzně na nějaký pravidelný unitářský program OUP anebo zajímavou akci, kterou chystáte, co by to bylo a proč?

Myslím, že mohu s klidným svědomím pozvat unitáře i unitářské přátele na jakoukoliv akci OUP. Duchovní shromáždění se konají každé pondělí, přednášky každou středu a nepravidelně pak páteční pořady, spíše pro užší kruh návštěvníků. Jednou měsíčně se koná také bohoslužba západočeských kvakerů, jimž jsme s ohledem na absenci stálého sídla a ideovou spřízněnost umožnili využívat naše prostory. Z větších akcí obce bych asi zmínil Květinové slavnosti a vánoční shromáždění, které nám pomáhá vést zpravidla Mgr. Jiří Hlobil ze Střediska západočeských spisovatelů spolu s Bedřikhou Koželuhovou. Samozřejmě bývá literární a hudební doprovod. Též je možné zmínit jednu ročně konaný společenský večer, opět s hudbou, tancem a literárním doprovodem. Nově se chystá blok duchovních přednášek o některém víkendovém termínu, který by představoval jakýsi menší spirituální festival plzeňské Unitarie a mohl by být doplňkem poměrně úspěšných ezoterních a duchovních festivalů, které se v Plzni konají už řadu let za velmi dobré účasti všech generací, včetně mnoha mladých lidí.

Máte nějaké konkrétní cíle nebo koncepci pro nejbližší budoucnost, třeba následující dva až tři roky?

Zmínil jsem již výše některé nové pořady, jako jsou společenské večery či malé duchovní festivaly. Plánujeme také dávat více prostoru neformálním schůzkám členů v prostorách OUP

(o pátcích), aniž by byly spojeny s konkrétním duchovním programem. Pracovně by se to dalo nazvat jakousi duchovní klubovnou. V plánu je založení místního sdružení v Chebu, kde se konečně našel místní organizátor, který by mohl pomoci sdružení budovat. Chybí nám naopak osoba, která by v Plzni vedla alespoň jednou v týdnu meditační setkání a více se orientovala na tuto spirituální praxi. Určitý nesoulad v představách členů též vidím v tom, kdo by se měl či mohl podílet na programech obce. Domnívám se po léta, že bychom měli sami aktivně oslovovat schopné jedince, kteří jsou s námi ideově zajedno, ač nejsou členy Unitarie, ale přednášejí v různých centrech či čajovnách. A případně jim nabídnout možnost pravidelnějšího (a ne toliko občasného) působení u nás, i kdyby se nestali členy NSČU. Naše prostory by během každého kalendářního týdne mohly být využívány intenzivněji a i veřejnosti by mohly sloužit mnohem víc než doposud. Ale s tímto (pro někoho příliš radikálním) názorem zůstávám v obci až na výjimky spíše osamocen.

Vím, že se dlouhodobě snažíte co nejlépe informovat veřejnost o vaší činnosti. Můžete popsat cesty, které jste zkusili, a co se vám osvědčilo, případně co třeba nikoli?

Nejlepší reklama je vždy ta, která nic nestojí. Upřímně si ale musíme přiznat, že unitáře zná v republice jen málokdo a s tímž problémem zápasí i jiná malá náboženská uskupení. Neznalí lidé či jedinci s apriorní averzí ke všemu náboženskému nás pak snadno hodí do jednoho pytle s kontroverzními uskupeními, pro něž lze někdy užít dnes už výlučně hanlivý pojem sekta. A to se děje přesto, že unitáři jsou i některými odborníky na náboženství díky svému individualismu předkládáni jako antipod k sektářským uskupením. V encyklopediích jsme také často mylně líčeni jako ryze křesťanská antitrojiční církev či opět sekta (*sic*). To jsou věci, s nimiž zápasíme v NSČU setrvale (jako celek) a snažíme se zlepšit informovanost třeba tím, že darujeme naši literaturu knihovnám humanitních a teologických fakult či přímo některým religionistům.

Co se týče pouze OUP, osvědčila se nám placená reklama na různých plzeňských nárožích a výlepových plochách. Důležitý byl také

přesun nedělních shromáždění na pondělí, což již v minulé dekádě přineslo vzestup návštěvnosti (pět až deset osob oproti nedělím, kdy občas přijel jediný návštěvník). Plzeň je místem, kam dojíždějí za prací lidé z různých okresů a regionů, někteří tu bydlí jen přes týden a na víkend jezdí domů. Navíc starší členové se o víkendu věnují například vnoučatům. Pokračovat v pravidelných programech o nedělích zkrátka nemělo smysl. Navíc léta dodávám, že kdo má čas, chuť či finance, může o neděli zajet na shromáždění do POU, kde potká i pár desítek unitářů najednou. A někdy nejen z Prahy a středu Čech.

Co nám také prospělo, bylo obnovení přednáškových programů, které mají i násobně vyšší účast nežli duchovní shromáždění. Ta mohou být zvláště pro mladší ročníky, které nevyrůstaly v církevním prostředí, s ohledem například na společný zpěv (pro někoho už poněkud archaicky znějících písní) či responsivní čtení čímsi, co je neláká nebo dokonce odrazuje. A takové reakce občas v reálu, zvláště od mladší generace, slyším. S tím se musíme smířit. Leckdo si tak jde raději poslechnout přednášku a podebatovat o zajímavém tématu, ale o zpěv a rituální formy zkrátka nestojí.

Ještě před pár dekádami bývalo zvykem, že duchovní v Unitarii nebyl jediným a dominantním mluvčím své obce, nýbrž že po jeho boku přednášeli či vytvářeli jiné programy i další schopní členové z řad laiků. Sebelepsí duchovní se časem může oposlouchat. A škála zajímavých osobností přidá obci na atraktivitě, pestrosti i zajímavosti. Byl to model, který se v minulosti Unitarie osvědčil a může nám být také dnes inspirací. Občas se setkávám s razantní kritikou předlistopadového období v Unitarii a zvláště modelu duchovních programů z této doby. Osobně ji ale v některých bodech nesdílím, už proto, že současná Unitaria nedokázala v úspěšnosti tu předlistopadovou dosud překonat.

V Plzni vedou vesměs pravidelně přednášky kromě L. Pivoňky sestra Mirka Mintálová z OUP a bratr Jan Žlábek z Prahy. Příležitostně také přijíždějí hosté z řad externistů-neunitářů a samozřejmě další duchovní NSČU. V posledním období začal v Plzni přednášet i bratr Vsetečka z POU. Minimální účast je okolo deseti osob, nej-

více tak okolo čtyřiceti. Větší účast byla dosahována v centru města v pronajatých prostorách (například sto deset hostů na přednášce MUDr. Rusnáka), ale i z důvodu nevstřícnosti některých pronajímatelů jsme se nakonec omezili na pořádání přednášek pouze v sídle obce na Borech.

Sledujete dění v jiných obcích? Je vám třeba něco odjinud inspirací?

Netuším přesně, jak moc sledují všichni naši členové dění v Unitarii jako celku i v jednotlivých obcích. Sám si určitý přehled udržuji a jednou za čas navštěvuji i zbylé unitářské obce. Totéž mohu s jistotou říci nejméně o dalších čtyřech aktivních členech OUP. Asi bych u každé obce mohl něco inovativního nalézt a pochválit. A zároveň dodat, že bychom podobný pořad také uvítali, kdyby ho ale u nás měl kdo vést. Ovšem stálo by to mnoho prostoru. A tak zmíním jen příklad jednoho unitáře, jehož si velmi vážím za jeho celoživotní duchovní snažení. A to je bratr Josef Oršulík z Ostravy. Ač se mu blíží devátý křížek, neúnavně se účastní různých duchovních i veřejných aktivit. Ve vile, kde bydlí, též léta vedl velkou knihovnu duchovní literatury a dával zde prostor k přednášení některým osobnostem. Při jedné z mých minulých návštěv Ostravy se mnou hovořil o tom, jak také doplňoval knihovný fond. Vzal voziček a vyrazil sbírat po Ostravě vyhozené láhve. Ty vrátil, zinkasoval za ně peníze a z nich koupil do knihovny další knihu. Patří rovněž ke kroužku osob, které vydávají rozmanitou duchovní literaturu prakticky na koleně, díky dobrovolným sbírkám. A následně ji nezištně rozdávají. Kdyby podobným způsobem přistupovalo k naší činnosti více členů NSČU a brali naše unitářské snažení výrazněji jako službu bližnímu i zemi, v níž žijeme, nepotřebovali bychom možná ani finance z pronájmu našich budov. Kde je dostatečně otevřené duchovní srdce a nechybí obětavost, tam není nutné z druhých složitě „páčit“ pár desítek korun na měsíční příspěvek pro Unitarii.

Co vám schází ze strany ústředí?

Co se týče ústředí, myslím, že naše vzájemná spolupráce je vesměs věcná, přátelská a nekonfliktní. Podle mého úsudku by ale ústředí mohlo ještě zapracovat na propagaci. Stále se nám nedaří dostatečně informovat veřejnost o na-

ších aktivitách. Možná by prospělo i více zpropagovat naše tiskoviny na internetu podobnou formou, jako to činí u svých periodik například Ústav pro studium totalitních režimů. Mrzí nás i zrušení ubytoven při ústředí. Praha je hlavně pro důchodce či nízkopříjmové skupiny příliš drahá, pro lidi z Moravy a Slezska je zase velkým výdajem už samo cestovné. Možnost zůstat zde přes víkend, potkat více unitářů a strávit s nimi větší časový úsek byla pro řadu z nás, kteří občas cestujeme napříč obcemi, příjemná. Upevňovala a pomáhala budovat vztahy. To se těžko vyjadřuje penězi. Na druhé straně chápu, že omezování státních dotací nese potřebu vydělat na našich domech v centru Prahy co nejvíce, aby se pak mohl financovat provoz NSČU.

Nevidím žádné zásadní třecí plochy stran OUP ani s ústředním správním sborem. Unitarii určitě prospělo omlazení tohoto orgánu, i když sám jsem nebyl stoupencem výměny některých starších členů za mladší, nýbrž jejich doplnění mladšími unitáři. Proto jsme také v předminulých volbách podpořili za OUP kandidaturu několika starších členů do ÚSS, přestože nebyli z naší obce, podobně jako jsme v minulosti podporovali některé kandidáty na předsedu NSČU, ač tito také nebyli členy OUP. Stárí s sebou přináší více životních zkušeností a nadhledu, v případě dlouholetých unitářů je i znamením jisté kontinuity; mládí zase může dát leckterým procesům drive a dynamiku, ochotu měnit věci, do kterých se už starší generaci nechce či na ni nemá dost sil. Různé změny se už pár let dějí a já leckteré z nich vítám a fandím jim. A myslím, že i tvé manažerské schopnosti na pozici předsedkyně NSČU jsou pro české unitáře pozitivním přínosem. A není to v OUP pouze názor jejího předsedy...

Co je podle tebe nejdůležitější pro to, aby naše obce zdravě rostly?

Žádoucích faktorů je mnoho. Zmíním tedy v bodech jen některé. Důležité jsou dobré vztahy mezi lidmi, aby se druzí u nás cítili příjemně. Bohužel někdy stačí pár konfliktních jedinců či malých napoleonů a sebelepší společenství může dostat pořádně na „frak“. To je problém starý jako lidstvo samo a občas zkomplikoval život i unitářům. Jiné dospělé lidi je těžké a někdy

nemožné zvenčí donutit ke změně nevhodného chování. Každý z nás ale může začít alespoň u sebe a pracovat na sobě. Tím svému okolí i růstu NSČU rovněž významně napomůže. Na rozdíl od katolíků a jim podobných uskupení nemáme povinnou ani dobrovolnou zповěď. Někdy je proto vhodné mít alespoň blízkou osobu, jež nás upozorní na chyby, které děláme, a již můžete prokázat tutéž službu, aniž bychom se vzájemně urazili a rozešli ve zlém.

Zásadní je i opravdovost a dobrý příklad: co hlásáme slovy, žít skutky, nebo se o to alespoň maximálně snažit. Komu stačí jen ústní proklamace, ten si vážnost nezíská nebo ji poztrácí. Zároveň je ale třeba držet si určitý nadhled a nehledat ideální společenství lidí zcela bezchybných. Takové nenajdeme nikde, ani mezi unitáři, ani doma v rodině. Kdo hledá stoprocentní ideál a se skromnějším výsledkem se nesmíří, brzy nespokojen odejde.

Dbát je nutno také na žitou toleranci. V Unitarii se scházejí lidé různých názorů, politických i duchovních. V základu se shodneme, v užším duchovním směřování už to ale tak časté nebývá. Je třeba vytvářet prostor i pro ty, jejichž pojetí nám nemusí být tak blízké, a nesnažit se z nich místo toho vytvářet naše duchovní dvojníky. Neštěstí je, když některý unitář má své subjektivní přesvědčení o tom, jak má vypadat „správné unitářství“ a toto subjektivní přesvědčení pak usilovně nutí druhým, nebo se snaží upozorňovat, které pořady by měly být podporovány a které rušeny, protože z jeho pohledu již nejsou unitářské. To je nejjistější cesta do unitářského pekla, doslova dlážděná těmi nejlepšími úmysly. Při bližší filozofické polemice mi však tito jedinci zpravidla nedokázali podat své argumenty tak, abych je mohl brát jako objektivně platné. Malým příkladem může být mystika, která byla po řadu dekad nedílnou součástí programu řady unitářských obcí. A přesto jsem poznal jedince vehementně svému okolí tvrdící, že je s unitářstvím neslučitelná. Pak by ovšem byl neunitářem i „racionální mystik“ Norbert Čapek a řada jeho skvělých následovníků. Bez aplikování elementární unitářské výbavy v podobě žité tolerance, respektu a nadhledu bychom se pouze zmenšovali, ale určitě bychom nerostli.

Dobré by bylo také zvažovat, zda neexistují na současné duchovní scéně pořady a programy, které by mohla převzít také Unitaria či její dílčí obce, a přispět i tím k dalšímu růstu naší společnosti a k jejímu obohacení. Myslím, že například některé aktivity dlouholeté členky NSČU sestry Hanky Říhové či nápady Jirky Šulce by stály za úvahu. Bez odvahy k občasnému experimentování i dostatečné podpory řadových členů se však podobné změny zavést nedají.

A ještě jednu věc bych zmínil. Když budeme mít ve svých řadách schopné osobnosti, které dokážou oslovit řadu členů i nových zájemců, nemusíme mít o růst strach. Je však třeba si jich také umět vážit, vytvářet jim vhodné podmínky a zbytečně je neztrácet. Starší i nedávná minulost Unitarie ukazuje, že právě v této sféře se na přič generacemi udělala řada kardinálních chyb, a do budoucna je třeba se jich vyvarovat.

Co by sis jednak pro vaši obec a jednak i pro celou Unitarii do roku 2017 přál?

Částečně jsem tuto otázku zodpověděl již výše. Nechci se opakovat. Přeji všestranný zdar jak obci naší, tak i těm ostatním; dostatek obětavosti, velkorysosti, nezištnosti i pokory, bez níž se žádnému dobře míněnému dílu nemůže zcela dařit; též požehnání duchovních sil, jejichž přízeň a podpora nám často pomáhá překonávat i navenek téměř nezdolatelné překážky. Úspěch také přeji mému nástupci ve funkci předsedy obce, Jarku Mintálovi. Sám jsem nikdy nemohl svoji funkci dělat naplno, ale byv omezen svou prací i dalšími aktivitami jsem tak činil vždy jen na „část plynu“. Kvůli náročnému projektu v zaměstnání již v předsednické funkci i publikačních aktivitách pokračovat nemohu. (Byť k nějakému psaní ve volném čase bych se rád v budoucnu zase navrátil.) Jarek na tom s ohledem na své pracovní vytížení nebude výrazně lépe, přesto má oproti mně více časového prostoru věnovat se plzeňské Unitarii a také tak už léta obětavě činí. A my si jej za to v obci upřímně vážíme. Přeji mu úspěch v jeho snažení, a věřím, že vše, co jsem sám zvládal dělat nepořádně či jenom napůl, bude on sám dělat s mnohem lepšími výsledky. A že o tom později též poreferuje v nějakém interview pro Tvůrčí život.

Rozhovor vedla:

Kristýna Kolajová Ledererová

Maják naděje

Milena Hosenseidlová

Dobrý den, milé děti,

zase začíná nový rok, rozprostírá před námi ještě netušené možnosti a zážitky. Posílá nám naději, že se v nastávajícím roce budou dařit věci lépe než v tom minulém.

Naděje – říká se o ní, že umírá poslední. To znamená, že je vlastně neobyčejně silná, že je tady vždycky. Jen je potřeba ji umět zahlédnout a pamatovat si, že nikdy není nic naprosto beznadějně. Často nám umožní udělat jen malý krůček, ten ale pomůže z bezvýchodné situace, a pak už se cesta najde. Naděje je takové světélko v dálce, sice nevíme, kam nás zavede, ale ukazuje prvotní směr.

Vzpomeňme si třeba na pohádku *O perníkové chaloupce*. Na jejím začátku byla těžká situace. Žily, byly v chalupě dřevorubce dvě děti. Zlá macecha se jich chtěla zbavit, a tak nakázala dřevorubci, aby je zahubil. Dřevorubec věděl, že se domů nesmí vrátit s dětmi, ale nechtěl jim přímo ublížit. Tak je sice zavedl hluboko do lesa, ale nechal jim naději, nezabil je. Děti byly přesto zcela ztracené, nedokázaly najít cestu domů a už se stmívalo. V lese, kde se nacházely, jim hrozilo, že je roztrhá divá zvěř. Hledaly, jak se z téhle situace dostat, až je napadlo, že Jeníček zkusí vylézt na strom. Jak se tak z výšky rozhlíží, zahlédne skutečně v dálce světélko, a tak se tím směrem děti vydají. Mají naději na záchranu, a dokonce naleznou chaloupku, která je celá z perníku.

V prvním okamžiku to pro ně byla skvělá zpráva, mohly se najíst do sytosti a pilně okusovaly perníček, však to znáte. Babice, která žije uvnitř, zaslechne nějaké podivné zvuky, chroupání, vyběhne ven a volá: „Kdopak mi to tu loupe perníček?“ A Jeníček ze střechy odpovídá tenkým hláskem: „To nic, to jen větříček.“ V té chvíli děti ještě měly naději, že bude vše dobré, jenomže jak dobře víme, babice je nakonec chytí a uvězní v chlívků a chystá se, že je sní. Nejdříve si je ale chce vykrmit, a tak jim podstrojuje a opět jim dává naději, protože hody oné babice se ještě nekonají. Situace začíná vypadat beznadějně v okamžiku, kdy baba

roztopí pec a chce si děti upéct. Konec se blíží a kde je tady naděje?

Upřímně vám řeknu, že kdybych tu pohádku neznala, tak bych v tomto okamžiku vůbec nevěděla, kde je naděje schovaná. Tato situace mi připadá téměř bezvýchodná – beznadějná. Ale protože pohádku známe, víme, že naděje na záchranu dětí se skrývala v jejich odvaze a ostrovtipu, v tom, že se nevzdaly. Zařídily to tak, že si s babou vyměnily místo na lopatě, a tím se zachránily.

To je pro mne vrcholné číslo – nalézt naději v takové situaci. A zvládly to malé děti. Je to zároveň naděje i pro mne: co zvládly malé děti, přece můžeme zvládnout každý. Chce to jen se nikdy nevzdávat, a i když se situace jeví bezvýchodně, pamatovat si, že někde je cesta – to světélko naděje. Někdy září do dálky jako maják a je tu pro všechny. Jindy je ukryté kdesi uvnitř nás, ale i tam září, avšak jenom my je pak můžeme zahlédnout a vydat se za ním.

Tak ať je i tento začátek dalšího roku plný světla naděje, že se vše podaří, to vám ze srdce přeji. A kdyby to náhodou vypadalo, že se vaše plány bortí a věci se nedaří tak, jak jste původně chtěly, nezapomeňte na Jeníčka a na Mařenku, kteří vám v pohádce ukázali, že naděje je tady opravdu vždycky. Jen je potřeba najít její světélko.

Tak tedy – krásný nový rok plný světla, štěstí, zdraví, lásky a naděje!

„Naděje na záchranu dětí se skrývala v jejich odvaze a ostrovtipu, v tom, že se nevzdaly.“

(Obr. © [Pinkpueblo](#) | [Imagio.cz](#) | [Dreamstime.com](#).)

Vír času

Ashley Hills

Ashley Hills je britským unitářským duchovním, kterého mnozí členové NSČU znají z jeho návštěv České republiky i z jeho promluv publikovaných zejména v Unitářských listech.

Věčný Bože, víme, že každý z nás je unášen vírem času. Nic nemůžeme dělat proti jeho proudu. Někdy zpanikaříme, když nás strhnou peřeje, když se cítíme na dně, nebo když klesáme vyčerpáním. V takových chvílích nám pomůže, když si uvědomíme, že to, co se nám jeví jako zběsilý vír v záplavě času, je ve skutečnosti osvěžující řeka, která nás bezpečně unáší, která očišťuje a znovu nás naplňuje silou, která nám poskytuje nespočetné množství nových scén a začátků v našem životě; je to řeka, která nás vždy přivádí blíže k domovu.

Děkujeme za prožitek času, osvěžující řeku. Někteří z nás zjišťujeme, že nemáme dost času. Děláme toho tolik, že často říkáme, že nemáme dost času. Ochraňuj nás před tím, abychom byli tak zaměstnaní, že bychom neměli čas na odpočinek, na ztišení a radost z neuspěchaného života. Jsme vděční, že můžeme opustit spěch a chvat života, abychom se těšili z časů míru a prostoty; času vyhřívání se na slunci, času klidného rozhovoru s přítelem, času potěšení v naslouchání hudbě a myšlence; času rozjímání nad tím, co je krásné a dobré.

Ochraňuj nás také před tvrzením, že nemáme čas, když k nám přijde někdo potřebný a požádá nás o pomoc a pozornost. Potom někteří z nás pochopí, že máme velmi mnoho času. Čas máme pevně ve svých rukou a mnoho věcí, ze kterých jsme se jednou radovali, později nemůžeme nadále dělat. Jsme v penzi, možná že nemůžeme najít práci. Nemáme energii, kterou jsme měli dříve, nebo snad nemoc způsobila, že již nemůžeme dělat to, co jsme dříve vykonávali. Pomoz nám, abychom neplýtvali časem nad marným zklamáním. Pomoz nám, abychom si uvědomili, že bohatý proud života věci mění, přináší nové příležitosti, nové zájmy, nové postoje, nové lidi. Učiň, abychom si uvědomili, že máme vždy čas obdivovat krásu a ulevovat utrpení, i kdyby to bylo jen v naší mysli a modlitbě.

Tvůrčí život / ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ / Ročník 6, 2017, číslo 1

Vydává:

Náboženská společnost českých unitářů, Karlova 186/8, 110 00 Praha 1, IČ: 00460524
Vychází 6x ročně.

Redakční rada:

PhDr. Jaroslava Dittrichová, Susan Goldberg, Petr Jirgl, ThDr. Karolina Sofia Pavala,
PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová, PhDr. Radovan Lovčí, MgA. Miloš Mášik, Ing. Pavel Sedlák

Garant čísla:

Rev. Petr Samojský, D. Min.

Překlady článků zahraničních autorů:

Ruth Jochanan Weiniger

Grafická úprava a sazba:

Pavel Bosák

Tisk:

Tisk: Nová tiskárna Pelhřimov, s. r. o., Krasíkovická 1787, 393 01 Pelhřimov

Kontakt:

kristyna-ledererova@unitaria.cz

Registrováno pod č. MK ČR E 20775.

ISSN 2339-1107

Za původnost a věcnou správnost příspěvků odpovídají autoři. Obsah příspěvků nemusí souhlasit se stanoviskem vydavatele. Všechna práva k obsahu příspěvků náležejí autorům a jakékoli jejich další užívání musí být v souladu s autorským zákonem.

Obrázek na první straně obálky: Maják naděje © Bennymarty | Imagio.cz | Dreamstime.com.

Obrázky na třetí straně obálky: Slavnost Sdílení světla, Unitaria © Ondřej Svatoš.

Obrázek na čtvrté straně obálky: „Fakta, pravda a nejistota“ © Sammi83 | Imagio.cz | Dreamstime.com.

**Slavnost
sdílení světla,
Unitaria
10. 12. 2016**

Zahájení slavnosti.
(Autorem fotografií
je Ondřej Svatoš.)

Předsedové obcí nebo jejich zástupci: zleva Libor Mikš (OUO), Libuše Volfová (OUP), Susan Goldberg (IUCP), Pavel Sedlák (OUB), Karolina Sofia Pavala (LOU), Eva Pivcová (POU), Petr Jirgl (OUT) a Martin Agler (OŠS).

Volný program
s občerstvením
po slavnosti.